

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра методики викладання іноземних мов

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ ЛЕКСИКИ
НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ**

Здобувача ступеня вищої освіти магістра
Спеціальності 014 Середня освіта
(мова і література (англійська))
Залюбівської Ірини Ярославівни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Подзигун Олена Анатоліївна

Вінниця – 2018 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	7
1.1. Психолого-педагогічні аспекти навчальної роботи з мережею Інтернет...	7
1.2. Особливості використання мультимедійних засобів навчання у навчальному процесі	14
1.3. Роль мультимедійних засобів у навчанні англійської мови	24
1.4. Особливості використання навчальних мультимедійних презентацій....	30
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	41
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	42
2.1. Організація дослідно-експериментальної роботи.....	42
2.2. Апробація експериментального навчання	44
2.3. Аналіз результатів педагогічного експерименту	52
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	67
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	68
РЕЗЮМЕ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Інформаційні технології – вимога сьогодення, що дає можливість створити суспільство, що засноване на знаннях. Вони стрімко увірвалися в усі сфери нашого життя, стають такою ж реальністю, як телефонний зв'язок чи подорожування літаком і спрощують спілкування та співробітництво. Суспільство, яке дбає про своє майбутнє, має усвідомити колосальні можливості, привнесені новими інформаційними технологіями та навчитися грамотно застосовувати їх насамперед в освіті.

Актуальність та доцільність дослідження. Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні, світові тенденції гуманізації, інтеграції та глобалізації суспільства визначили нові пріоритети розвитку освітньої галузі. Одним із головних напрямів модернізації освіти в Україні є створення якісно нової школи – школи життєтворчості й самореалізації особистості, в якій утверджується бажання і вміння навчатися впродовж життя. У Національній доктрині розвитку освіти зазначається, що одним із основних аспектів реформування освіти є впровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних і науково-методичних досягнень, а одним із основних шляхів удосконалення змісту освіти є широке застосування мультимедійних технологій.

Суспільство висуває перед сучасною школою завдання сформувати всебічно розвинену особистість, яка має задовольнити потреби суспільства. Згідно закону України “Про загальну середню освіту”, метою освіти є “всебічний розвиток особистості – найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями”.

Досягнення цієї мети можливе лише за умов здійснення оптимального вибору методів навчання, що будуть поєднуватися з використанням мультимедійних технологій. Оскільки основною діяльністю школяра є навчання, то лише за допомогою використання раціональних методів навчання з поєднанням новітніх технологій відбувається засвоєння учнями знань, умінь та навичок, а також формування світогляду, розвиток здібностей, реалізація навчаючої, виховної та розвиваючої функції навчання.

Стрімке збільшення обсягу навчального матеріалу з одночасною тенденцією зменшення часу на його вивчення вимагає інтенсифікації процесу навчання. Це зумовлює потребу в пошуку ефективних шляхів організації та управління процесом навчання, засобів контролю рівня засвоєння знань та інших шляхів підвищення ефективності освіти. Нині джерелом таких резервів може бути застосування в процесі навчання комп'ютерної техніки.

У сучасних науково-педагогічних джерелах акцентується увага на високому потенціалі мультимедійних ресурсів (Р. Гуревич, М. Кадемія, Н. Савченко, О. Шликова та ін.). Зокрема, у роботах Ю. Казакова, Л. Шевченко, розкрито педагогічні умови застосування медіаосвіти у процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Окремі аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі досліджувались в працях О. Суховірського, О. Подзигун, В. Шакотько, О. Шиман та ін. Зазначимо, що не зважаючи на наявність численних досліджень, пов'язаних з використанням Інтернет-ресурсів у навчальному процесі, їх застосування у вивченні лексики на уроках англійської мови учнями старшої школи не було достатньо розкрито і потребує подальшого вивчення, що і обумовлює **актуальність** даного дослідження.

Метою дослідження є теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання Інтернет-ресурсів у навчанні лексики на уроках англійської мови у старших класах.

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язати наступні **завдання:**

1. Розглянути психолого-педагогічні аспекти навчальної роботи з мережею Інтернет.
2. Дослідити особливості використання мультимедійних засобів навчання та їх роль у вивченні англійської мови.
3. Проаналізувати особливості використання навчальних мультимедійних презентацій.
4. Експериментально перевірити ефективність використання Інтернет-ресурсів у навчанні лексики на уроках англійської мови у старшій школі.

Об'єктом дослідження є навчання англійської мови учнів на старшому ступені навчання загальноосвітньої школи.

Предметом дослідження є використання Інтернет-ресурсів на уроках англійської мови учнями старшої школи.

Гіпотеза дослідження. Рівень засвоєння лексики учнями старших класів підвищиться за умов використання Інтернет-ресурсів на уроках англійської мови.

Для рішення поставлених завдань були використані такі підходи й **методи дослідження:** *теоретичні* – аналіз, узагальнення, порівняння, систематизація наукових джерел та нормативних документів для з'ясування стану розробленості проблеми дослідження у вітчизняній, зарубіжній літературі та освітній практиці; *емпіричні* – педагогічні спостереження, бесіди, анкетування, тестування для діагностики рівнів сформованості досліджуваного феномену, педагогічний експеримент для перевірки ефективності використання інформаційних технологій для формування іншомовної компетенції в усному мовленні учнів середньої школи; *статистичні* – методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу отриманих результатів дослідження і доведення їх достовірності.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що вперше було досліджено застосування Інтернет-ресурсів у навчанні лексики учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Теоретичне значення полягає в подальшому дослідженні використання Інтернет-ресурсів на уроках англійської мови на старшому ступені навчання у загальноосвітній школі.

Практична значимість полягає у методиці використання Інтернет-ресурсів учнями старших класів на уроках англійської мови. Результати даної роботи будуть корисні вчителям, які використовують проектну методику як метод навчання англійської мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідались та обговорювались на конференціях різного рівня: Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (Вінниця, 2017), науковій конференції викладачів та студентів інституту іноземних мов «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі» (Вінниця, 2017), міжнародній студентській Інтернет-конференції «Мова, освіта, культура: інтеграційні тенденції в сучасному світі» (Вінниця, 2017), науковій Інтернет-конференції студентів «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» (Вінниця, 2017).

Публікації за темою дослідження. Основні положення та висновки дослідження знайшли відображення у 4 тезах.

Структура роботи. Дана робота складається вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, резюме, списку використаних джерел (83 найменування) та додатків. Загальний обсяг – 91 сторінок, з них основного тексту – 72 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Психолого-педагогічні аспекти навчальної роботи з мережею Інтернет

Мережа Інтернет, її вплив та роль в галузі освіти, методика та організація навчання із її використанням є актуальною темою педагогічних досліджень. А останніми роками, зважаючи на комп'ютеризацію суспільства та молоді зокрема, увага педагогів та вчених прикута до інформаційних технологій і особливо детально до мережі Інтернет як засобу інформаційних технологій.

Процес входження України у світовий освітній простір супроводжується змінами у педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу. Зміст освіти збагачується новими процесуальними вміннями, розвитком здібностей оперування інформацією, творчим розв'язанням проблем науки, акцентом на індивідуалізацію навчальних програм.

Ознайомлення із науково-педагогічною літературою засвідчило тенденцію ширшого використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Це не випадково, оскільки на різні способи подачі інформації завжди чуттєво реагувала, у першу чергу, освітня сфера діяльності людини. Так було свого часу із використанням кінофільмів, магнітофонних записів, відеофільмів, а тепер із впровадженням інформаційних технологій у навчальний процес.

Поява перших комп'ютерів викликала великий інтерес до їхнього використання. Мова не йшла про те, щоб застосовувати їх для навчання, а лише, щоб дізнатися про нові технології, тобто навчитися “технологіям”, щоб у такий спосіб підвищити шкільну успішність. Однак було встановлено, що,

хоча технологічне навчання може бути корисним, воно не сприяє вирішенню освітніх завдань.

У навчанні “через технології” комп’ютер виконує роль викладача. При цьому використовуються три різновиди навчальних програм: практичні роботи (у цьому випадку подаються завдання і вправи, які потрібно виконати та порівняти свої відповіді із правильними), викладацьке керівництво (навчання пристосовується до індивідуальних особливостей того, хто навчається, для чого їм надається інформація і задаються запитання, а відповіді студента зіставляються з відповідями, наявними в програмі). Третій різновид програм – це, так зване, “розумне керівництво”, що містить три моделі: студент, експерт і керівник.

Навчання “через технології” слугує інструментом відтворення готових знань, у той час як навчання “за допомогою технологій” може стати знаряддям пізнання. Знання не містяться ні в книгах, ні у викладача, так само як вони не містяться й у технологіях, а тому потрібно вчитися не через них, а з їхньою допомогою [54, с. 27].

В ідеалі роль комп’ютера повинна полягати в тому, щоб сприяти розвитку розумових здібностей, вести і спрямовувати розумові процеси, підкріплюючи конструктивну діяльність того, хто навчається. Саме це повинно розумітися під навчанням “за допомогою технологій” і пізнавальних інструментів. Оскільки, відповідно до пізнавальної стратегії кожний інструмент виконує певну функцію, то пропонується така їх класифікація:

- пошук і дослідження знань: Інтернет;
- конструювання знань: аудіовізуальні гіперзасоби, гіпертекст;
- організація знань: бази даних;
- подання знань: понятійні карти;
- розуміння знань: експертні системи, мікросвіти;
- соціальне конструювання знань: телекомунікація, електронна пошта

[54, с. 27-28].

Нині інформаційних технологій використовуються на всіх етапах навчально-виховного процесу: під час планування, організації, реалізації, контролю результатів і управління якістю знань.

Використання інформаційних технологій у навчальному процесі спрямоване переважно на розв'язання таких типів дидактичних завдань:

1) комп'ютер використовується як допоміжний засіб для ефективнішого розв'язання вже наявної системи дидактичних завдань. Змістом об'єкту засвоєння в комп'ютерній навчальній програмі цього типу є довідкова інформація, інструкції, обчислювальні операції, демонстрації тощо;

2) комп'ютер може бути засобом, на який покладено вирішення окремих дидактичних завдань, що передбачають збереження загальної структури, мети і завдань безмашинного навчання. У процесі цього сам навчальний зміст не закладається в комп'ютер – він виконує функції контролера, тренажера тощо;

3) використовуючи комп'ютер, можна ставити і вирішувати нові дидактичні завдання, не розв'язані традиційним шляхом. Характерним є імітаційно-моделювальні програми, наприклад, комп'ютерні програми з імітації експерименту;

4) комп'ютер можна використовувати як засіб, що допомагає засвоювати складні абстрактні теоретичні поняття. Таке засвоєння досягається шляхом моделювання поняття. Характерним прикладом цього напряму є “комп'ютерні навчальні середовища” або “мікросвіти”, що представляють моделі освоєваних галузей знань [54, с. 28].

Зазначимо, що в процесі інформатизації освіти відбувається забезпечення сфери освіти методологією і практикою розробки й оптимального використання інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічної мети навчання, виховання, створення методичних систем навчання, котрі розвивають потенціал тих, хто навчається, формують уміння самостійно здобувати знання, здійснювати

інформаційно-навчальну, експериментально-дослідницьку діяльність і різноманітні види самостійної роботи з обробки інформації. Отже, використання інформаційних технологій призводить до зміни змісту навчальної діяльності, яка стає все більш самостійною і творчою, а також сприяє реалізації індивідуального підходу в навчанні.

Аналіз педагогічно-методичної літератури дозволяє виділити такі найбільш ефективні сторони використання засобів інформаційних технологій у навчальному процесі:

- новизна роботи з комп'ютером викликає в учнів підвищений інтерес до роботи з ним і підсилює мотивацію навчання;

- кольори, мультиплікація, музика, звукові ефекти розширюють можливості подання інформації;

- комп'ютер дозволяє впроваджувати індивідуалізоване навчання, він враховує історію навчання учні та індивідуальні особливості його пам'яті, сприйняття, мислення;

- за допомогою комп'ютера може бути реалізована особистісна манера спілкування, що створює більш сприятливу обстановку – це особливо важливо для учнів з уповільненим темпом навчання;

- комп'ютер активно включає учнів у навчальний процес, дозволяє їм зосередити увагу на найбільш важливих аспектах матеріалу, що досліджується, не квапить із рішенням; у комп'ютера завжди вистачить терпіння, він ніколи не підвищить голос;

- набагато розширюються набори навчальних завдань, використовуються завдання на моделювання ситуацій, постановку діагнозу; комп'ютер дає учням можливість наочно переконатися в тому, до яких результатів можуть привести їх розв'язання;

- завдяки комп'ютеру учні можуть користуватися більшим обсягом раніше недоступної їм інформації.

Е. Тоффлер у книзі “Третя хвиля”, позитивно оцінюючи розвиваючий потенціал комп'ютерної техніки, обґрунтовує положення про те, що завтра

особистості будуть набагато сильніше відрізнятися від нинішніх, будуть проявляти більший індивідуалізм, зможуть гармонізувати своє життя, збалансувавши роботу й відпочинок, сферу виробництва і споживання, розумову та фізичну роботу, абстрактне і конкретне, об'єктивне й суб'єктивне [81].

Позитивна оцінка ролі інформаційних технологій полягає в тому, що вони слугують ефективним знаряддям праці, з допомогою якого особистість здатна вирішувати завдання, спрямовані на розвиток її інтелектуальних здібностей і звільняє від одноманітних операцій. Результатом успішного застосування інформаційних технологій є вироблення в учня адекватної спеціалізації пізнавальних процесів – сприйняття, мислення, пам'яті, формування спеціалізованої на предметному змісті ділової мотивації застосування комп'ютера для розв'язання завдань, підвищення самооцінки людини, формування позитивних особистісних якостей. Робота особистості із засобами інформаційних технологій підвищує її здатність до співтворчості, співробітництва і самоорганізації.

З іншого боку, не можна не відзначити негативних наслідків, пов'язаних з широким впровадженням інформаційних технологій в усі сфери людської діяльності. Поряд з посиленням творчих компонентів професійно-педагогічної роботи з інформаційних технологій, здійснюваної за жорстко формалізованими правилами, може спостерігатися явно протилежна тенденція. Результати досліджень, проведених вітчизняними і зарубіжними науковцями, переконують у тому, що за надмірного спрощення розв'язання завдань за допомогою інформаційних технологій, зростає частка рутинних, шаблонних операцій, які ведуть до зниження рівня інтелектуальних здібностей людини. Навчання з використанням інформаційних технологій характеризується систематизацією знань, однак часто відбувається фрагментація змісту навчання [54, с. 35].

Одна з найбільших небезпек у застосуванні інформаційних технологій полягає в тому, що вони часто забезпечують доступність і легкість одержання різноманітної інформації. Тому завдання педагога полягає в тому,

щоб спрямувати зусилля учнів на самостійне одержання нових знань (не інформації!), які будуть результатом пізнавального процесу, отриманого самим учнем [54, с. 35-36].

Нині досить часто серед програмістів і користувачів, хто постійно використовує комп'ютер, можна спостерігати інший негативний вплив засобів інформаційних технологій на особистість – комп'ютерну залежність. Характеризується це явище надмірним захопленням людини комп'ютером, неможливістю подолати бажання постійно спілкуватися з комп'ютером.

У психолого-педагогічній літературі зустрічаються і такі терміни негативних психологічних явищ, пов'язаних з інтенсивним застосуванням інформаційних технологій, як комп'ютерна або технофобія, комп'ютерний фанатизм, комп'ютерна адикція, технострес, техноцентризм, технозацикленість, кіберхондрія та інші.

Негативний вплив інформаційних технологій на особистість проявляється у тому, що “надмірна надситуативна захопленість користувача вивченням обчислювальних методів і можливостей комп'ютера може призвести до однобокого особистісного розвитку, надмірного зв'язку його предметного змісту з певною комп'ютерною спеціалізацією, що утрудняє адаптацію особистості до інших необхідних сфер діяльності” [54, с. 36-37]. Також серед негативних наслідків, спричинених використанням сучасної техніки, можна відзначити “перенасиченість інформацією (infoflood, infoglut), нездатність для звичайної людини “переварити” цю інформацію, з чим пов'язане, наприклад, таке явище, як “інформаційний стрес (infostress, information anxiety)”. Е. Вайс пише, що “ми плаваємо в морі інформації” і зараз проблема полягає не в доступі до інформації, а в її “прополюванні у пошуках необхідної інформації” [83].

Отже, застосування інформаційних технологій у навчальному процесі з особливою гостротою ставить питання про пріоритет психологічних проблем, зокрема проблем, безпосередньо пов'язаних із розробкою ефективних навчальних інформаційних систем і програмно-педагогічних

засобів, а також наслідків комп'ютеризації. Тільки навчившись розробляти ефективні навчальні системи, можна виявити вплив персональних комп'ютерів на психічний розвиток учнів. Одержані в дослідженнях негативні результати застосування інформаційних технологій у навчанні не можуть слугувати аргументом проти комп'ютерного навчання, оскільки цілком імовірно, що вони обумовлені не стільки комп'ютерним навчанням у цілому, скільки недосконалістю використання інформаційних технологій або неефективністю самих програмно-педагогічних засобів.

Отже, наслідки застосування інформаційних технологій можуть бути як позитивними, так і негативними, тому до оцінки тієї чи іншої технології не можна підходити односторонньо. Завдання викладача, який планує використання інформаційних технологій у навчальному процесі, – проаналізувати їх прямі і непрямі впливи на особистість учня.

“Комп'ютерний розрив” між поколіннями в галузі освіти призводить до незадоволення методикою навчання чималої частини учнів старших класів загальноосвітньої школи, студентів університетів, вчителями, викладачами, оскільки “Інтернет-грамотні” учні й студенти вважають використання Інтернету для пошуку інформації ефективнішим і цікавішим способом навчання порівняно з тією методикою, яку пропонує вчитель, викладач у класі” [54, с. 40-41].

Швидке поширення інформаційних технологій відкриває для педагогів, психологів, фізіологів, соціологів унікальну можливість дослідження процесів пізнання, моделювання передачі знань, індивідуальної й колективної когнітивної діяльності, взаємодії людей із всесвітньою системою інформації, культури тощо.

1.2. Особливості використання мультимедійних засобів навчання у навчальному процесі

Ідея застосування мультимедійних технологій в навчанні виникла досить давно. А з появою персонального комп'ютера, оснащеного мультимедіа пристроями, втілення її стало необхідністю [36, с. 15]. Тому, комп'ютеризація вітчизняної системи освіти – тема велика, різноманітна і актуальна.

Дійсно, у ХХІ столітті, у час високорозвинених технологій, не можна викладати англійську мову, використовуючи тільки класно – урочну систему і навчальні посібники на друкованій основі. Педагогічна майстерність вчителя повинна базуватись на єдності знань і умінь, відповідно сучасному рівню розвитку науки, техніки і їх продукту – інформаційних технологій, технічних засобів [32, с. 49].

Використання цих засобів дозволяє урізноманітнити фронтальну форму роботи і поєднувати її з індивідуальною в рамках традиційної класно – урочної системи. Застосування мультимедії допомагає ефективніше керувати демонстрацією наочного матеріалу, організовувати групову роботу і проводити контроль засвоєного матеріалу.

Крім того, мультимедійну технологію можна розглядати як пояснювально-ілюстративний метод навчання, основним призначенням якого є організація засвоєння учнями інформації шляхом повідомлення навчального матеріалу і забезпечення його успішного сприйняття, яке посилюється при підключенні зорової пам'яті. Відомо (дослідження інституту «Евролінгвіст», Голландія), що більшість людей запам'ятовує 5% почутого і 20% побаченого. Одночасне використання аудіо- та відеоінформації підвищує запам'ятовуваність до 40-50%. Мультимедіа програми надають інформацію в різних формах і тим самим роблять процес навчання більш ефективним. Економія часу, необхідного для вивчення

конкретного матеріалу, в середньому становить 30%, а набуті знання зберігаються в пам'яті значно довше [21].

Отже, завдяки якостям інтерактивності, гнучкості та інтеграції різних типів навчальної інформації, а також завдяки можливості враховувати індивідуальні особливості учнів і сприяти підвищенню їх мотивації, мультимедіа є ефективною освітньою технологією.

Наразі є кілька найпопулярніших мультимедіа продуктів, що використовуються учителями на уроках англійської мови. Залежно від поставлених завдань, теми, індивідуальних особливостей учнів можна обрати найбільш зручний та доречний для того чи іншого уроку.

Згідно з О. Пошетун мультимедіа продукти навчального призначення можуть бути:

1. Продуктом, що розробився відповідно до цілей і завдань навчальних курсів і дисциплін:

- навчальні посібники;
- навчальні презентації;
- навчальні фільми, відеоуроки.

2. Електронні мультимедійні, енциклопедії, словники.

3. Інтерактивне дистанційне навчання за допомогою мультимедійних навчальних програм [56, с. 22].

Електронний посібник – це досить сучасний засіб навчання у вигляді електронної книги, який підвищує якість навчання, розвиває творчі та інтелектуальні здібності, інтуїтивне, образне мислення, сприяє вдосконаленню самостійних умінь і навичок, задовольняє вимогу раціональної економії навчального часу [62, с. 9].

Зазвичай, електронні посібники створюються по модульному принципу і вміщують в собі текстову (або аудіо) частину, графіку (наприклад, статичні схеми, креслення, таблиці та рисунки), анімацію, відеозаписи або відеофрагменти, а також інтерактивний блок. При включенні названих елементів мультимедіа в структуру електронного посібника можна

здійснювати одночасну передачу різноманітних видів інформації. Зазвичай, це означає співвідношення тексту і графіки, анімації і відео [40, с. 224].

Застосування комп'ютерної анімації дозволяє візуалізувати досить складні схеми, процеси і явища як макро, так і мікросвіту, заглянути всередину унікального обладнання тощо. Все це робить навчальний процес якимось захоплюючим, яскравим і в кінцевому підсумку більш продуктивнішим [6, с. 83].

Також використання мультимедіа, аудіо- і відеокomпонентів при створенні електронних посібників в рази підвищує наочність представлення матеріалу, а також дає можливість використовувати його людям, що мають різні патології (наприклад, порушення слуху, зору тощо) [1, с. 90].

За рахунок цього можливе швидке збільшення кількості користувачів і ефективності використання електронного посібника в освітньому процесі. Як показує досвід застосування електронних посібників, вони полегшують процес опрацювання теоретичного матеріалу і виконання практичних завдань [55, с. 85].

На думку В. Вембера, електронний посібник може доповнювати традиційний підручник поданням навчального матеріалу в іншому вигляді – за допомогою акцентів на певних ключових поняттях, тезах та опорних схемах, внаслідок використання інтерактивних завдань, великої кількості мультимедійного ілюстративного матеріалу, що може застосовуватися як у фронтальній роботі за допомогою мультимедійного проектора та інтерактивної дошки, так і для самостійної роботи з навчальним матеріалом, для узагальнення, повторення тощо; а також додаткових матеріалів, файлів-заготовок і деяких шаблонів для виконання практичних завдань [9, с. 32].

Педагогічна презентація – це демонстрація навчальної інформації з метою досягнення навчального ефекту за допомогою засобів візуалізаціяції (телебачення, мультимедіа, тощо) [65, с. 210].

Мультимедійна презентація може виступати як підготовлена розробка із заданою навчальною метою і завданнями, орієнтована на цілком конкретні

результати навчання, де демонстраційний матеріал носить лише ілюстративний характер або учень є активний учасник процесу, виконує інтерактивні завдання, втручається в процеси, активно взаємодіє з комп'ютером. У другому випадку істотно змінюється роль вчителя, який в даному випадку є, перш за все, організатором, координатором пізнавальної діяльності учнів.

Слід звернути увагу й на хід уроку з мультимедійним супроводом. Як би не був розроблений урок, багато що залежить від того, як вчитель організує пізнавально-дослідницьку роботу учнів. Вчитель повинен не тільки володіти комп'ютером, знати зміст уроку, але й організувати роботу в учнів в різному для кожного темпі, невимушено, постійно акцентуючи увагу на самостійність учнів. Необхідно продумати зміну ритму, урізноманітнити форми навчальної діяльності, подумати, як витримати, при необхідності, паузу, як підбадьорити невпевнених в собі учнів, як забезпечити позитивний емоційний фон уроку [51, с. 43].

Навчальні фільми – це фільми, створені відповідно до навчальних програм, які допомагають вирішувати завдання навчання та виховання учнів. Ці фільми використовують в навчально-виховному процесі.

Навчальні відеофільми є одним з ефективних засобів, які використовуються в навчальному процесі. Відеофільми можуть використовуватися в якості ілюстративного матеріалу при викладі нової теми, для демонстрації динамічного процесу або його статичних моментів з метою пояснення і більш детального аналізу; для створення проблемної ситуації і з метою вирішення поставленої проблеми, для демонстрації циклічних процесів, при закріпленні нового матеріалу, з метою активізації пізнавальної діяльності учнів і організації їх самостійної роботи [13, с. 33].

Навчальні фільми можуть бути у вигляді цілісного фільму, курсу, що складається з декількох частин; хрестоматії; фрагментів; відеофільмів.

Зазвичай, навчальний відеофільм використовується як допоміжний засіб у навчальному процесі. Застосовується, як правило, у тих випадках,

коли навчальний матеріал важкий для сприйняття у звичайних умовах занять. За допомогою відеоматеріалу можна ілюструвати зв'язок теорії і практики, сповільнити швидкі процеси і завдяки цьому зробити їх видимими, проникнути в середину явищ, схованих від очей, показати крупний план основних технологічних операцій.

Відеофільм розкриває матеріал у найпривабливішому вигляді, показує необхідність здобуття майбутніх знань. Переглянувши відеофільм, учні залишаються з цілком визначеним запасом наочних уявлень. На такий підготовлений ґрунт значно успішніше лягає живе слово викладача, тому що на вивчення відомого, хоча б загалом, потрібно менше часу. Таким чином, відеофільм на практичному занятті скорочує час на засвоєння матеріалу теми, а завдяки цьому викладач може поглибити, розширити й краще закріпити знання і вміння студентів [26, с. 182].

Електронний словник – комп'ютерна база даних, що містить особливим чином закодовані словникові статті, що дають змогу здійснювати швидкий пошук потрібних слів, часто з урахуванням морфологічних форм і з можливістю пошуку словосполучень (прикладів вживання), а також з можливістю зміни напряму перекладу (наприклад, українсько-російський або російсько-український) [62, с. 95].

Сьогодні електронні словники займають все більш значне місце не тільки серед перекладачів та лінгвістів, але і в середовищі найрізноманітніших користувачів, що потребують оперативний переклад іншомовної інформації. Величезній кількості людей в ході своєї професійної діяльності доводиться шукати тлумачення або переведення різних іноземних слів. Електронні словники, забезпечені зручною системою пошуку, покликані полегшити працю як професійних перекладачів, так і школярів або студентів [48, с. 72].

Електронна енциклопедія – джерело інформації в електронній формі, яке охоплює найповніший та достовірний довідковий об'єктивний, науково-вивіреним матеріал з однієї або декількох галузей знань у вигляді статей,

аудіо- та відеоматеріалів для задоволення інформаційних потреб людини із доступом через локальну (CD, DVD диски) та глобальну (Інтернет) мережі [58, с. 12].

На відміну від паперових видань, де способами організації фігурують алфавітний (впорядкування заголовкових слів та словосполучень за абеткою) та ієрархічний (за тематичною добіркою), електронним енциклопедіям та словникам властиве застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема:

- застосування широкого спектра подання інформації, а саме: тексту, таблиць, графіків, діаграм, анімації, аудіо- та відеоматеріалів;
- залучення низки навчальних та консультаційних матеріалів;
- можливість постійного оновлення та редагування інформації;
- інформаційне моделювання та грамотна навігація;
- особливий сервіс, який полягає у наступному:
- використання гіперпосилань, що забезпечує динамічний зв'язок між об'єктами обраної статті та іншими джерелами;
- детальна система класифікаторів (рубрикаторів);
- зручний інтерфейс користувача;
- розвинений пошуковий механізм із врахуванням функції ігнорування реєстру літер [50, с. 59].

Наразі, два найвідоміших електронних словника – Lingvo компанії Abbyu і МультиЛекс. Фахівці, що створюють ці словники, сповідують різні погляди на принципи електронної лексикографії. Компанія МультиЛекс дотримується при розробці словників МультиЛекс стратегії, яка полягає у створенні цифрових копій відомих книжкових видань. В основі електронних словників від цієї компанії лежать авторитетні сучасні словники провідних видавництв. Словники МультиЛекс – це вдосконалені копії своїх друкованих оригіналів. У них послідовно відтворюється зміст друкованих словників, включаючи передмови авторів оригінальних видань та супутні довідкові матеріали. Як обсягу словника вказується обсяг словника оригіналу. У

розпорядженні користувачів є потужні і різноманітні засоби пошуку (розпізнавання слів і виразів у всіх граматичних формах, пошук ідіом, виразів, прикладів вживання, алфавітний пошук з підказкою). При роботі зі словниками МультиЛекс надається точна і повна словникова інформація (транскрипція, галузеві та стилістичні послід, наголоси, тлумачення, приклади) [54].

Підхід МедиаЛингва має і недоліки, так як жорстка прив'язка до паперового прототипу не дає можливості виправляти і доповнювати електронний словник, а тим більше змінювати структуру побудови словникової статті. Традиційні словники досить серйозно відстають від мовної реальності - зазвичай це не менше десяти років. А електронні словники можна поповнювати мало не щодня [54].

Іншим шляхом пішла компанія Abbyu. ОсновуLingvo становить електронний словник власної розробки. Кожна нова версія Lingvo доповнюється актуальною лексикою, і в ній виправляються знайдені помилки і неточності. Таким чином, завдяки лексикографічним дослідженням англо-російський словник фірми Abbyu близький до мовної практики. Словники "Lingvo" не є точними копіями паперових аналогів. Так, в якості джерел для підготовки економічного словника "LingvoEconomics" вказані сім словників різних авторів. Продукти лінійки Abbyu Lingvo давно користуються заслуженою популярністю у користувачів завдяки повноті і сучасності лексичної бази, зручності в роботі, швидкості пошуку [73, с. 173].

Електронні словники не тільки містять транскрипцію, а й можуть вимовляти слова. Тут теж існує два підходи. В МультиЛекс вбудований синтезатор звуку та вимовляються всі слова. Однак повністю довіряти такому підходу, не контролюючи його по транскрипції, небезпечно. Синтезатор може неправильно поставити наголос або взагалі спотворити вимова слова. У Abbyu Lingvo основну лексику озвучує диктор з оксфордською вимовою, яка вважається для англійської мови класичною.

Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію співробітників у територіально розподілених місцях. Процес навчання може відбуватися будь-де і будь-коли, єдина умова – доступ до мережі Інтернет [55, с. 66].

Також дистанційне навчання визначають як "технологію отримання знань за допомогою телекомунікаційних засобів, коли взаємодія того, кого навчають і викладача проходить на відстані". У дистанційному навчанні змінюється роль і вимоги до викладачів. Лекції складають лише невелику частку, процес навчання орієнтує студентів на творчий пошук інформації, вміння самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій. Викладачі дистанційних курсів повинні мати універсальну підготовку – володіти сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, бути психологічно готовим до роботи зі студентами у новому навчально-пізнавальному середовищі. Завдяки таким засобам дистанційного навчання, як дискусійні форуми, електронні обговорення засвоєного матеріалу, списки розсилання, створюється нове навчальне середовище, в якому студенти відчувають себе невід'ємною частиною колективу, що посилює мотивацію до навчання [21, с. 43]. Викладачі повинні володіти методами створення і підтримки такого навчального середовища, розробляти стратегії проведення цієї взаємодії між учасниками навчального процесу, підвищувати творчу активність і власну кваліфікацію [52, с. 122].

Отже, розглянувши найпоширеніші продукти мультимедії на уроках англійської мови, можна визначити їх функції. Мультимедіа технології в процесі навчання іноземним мовам покликані:

- 1) інтегрувати різні види інформації в одному об'єкті-контейнері (текст, звук, відео) і представляти її, впливаючи на різні органи людських почуттів;
- 2) розвивати критичне мислення;
- 3) стимулювати когнітивний процес;
- 4) здійснювати інтерактивну взаємодію з учнем;
- 5) адаптуватися до запитів учня;
- 6) індивідуалізувати процес навчання;
- 7) організувати групову роботу в мультимедійних середовищах;
- 8) розвивати навички роботи в команді;
- 9) формувати стійку мотивацію;
- 10) створити максимально наближені до реальності умови для вироблення навчальних і професійних навичок (віртуальні лабораторії, екскурсії, музеї тощо) [21].

Усі вищезазначені функції по своїй суті і є перевагами мультимедійного навчання. Однак, важливо зауважити, що існують також і думки щодо недоліків використання мультимедії в навчальному процесі. Науковець Р. Гуревич виокремлює такі:

- 1) кожному учню необхідний доступ до мультимедійного комп'ютера;
- 2) потрібне спеціальне обладнання для роботи програм (комплекс мультимедіа);
- 3) розробка може вимагати значних фінансових витрат і витрат часу;
Дидактика, методика і технології навчання
- 4) Internet надає величезну кількість інформації, яку учні не завжди можуть адекватно сприймати;
- 5) стандарти знаходяться у стадії розробки і поки що не можна визначити, хто буде займати провідні позиції;

б) системи мультимедіа становлять насичене інформацією середовище і для того, щоб експлуатувати їх у повному обсязі, потрібен добір значної кількості матеріалів;

7) доступ із робочого столу до технічного забезпечення може бути проблематичним, зокрема у корпоративних мережах;

8) невисока якість зв'язку;

9) неможливе передавання особистого ставлення або поведінки;

10) деяким учням важко сприймати інформацію з екрана;

11) практично відсутні мультимедійні програми українською мовою;

12) не розроблена методика використання в освіті [17, с. 265].

Однак, не можливо не помітити, що далі іде науковий та технічний прогрес, то більше недоліків стираються: зокрема, зараз складно знайти людину, яка б не мала доступу до комп'ютера, або ж не мала смартфона, який здатний так само виконувати необхідні програми; якість зв'язку також потійно покращується; методика використання активно розробляється та впроваджується.

Варто також зазначити, що використання мультимедійних технологій принципово не змінює структуру уроку. У ньому як і раніше зберігаються всі основні етапи, змінюватись можуть тільки їх тимчасові характеристики.

1.2. Роль мультимедійних засобів у навчанні англійської мови

Останнім часом методика викладання іноземних мов зазнала певних змін у організації процесу та методів навчання, його структурі та змісті. На сьогоднішній день найпоширенішим та дієвим методом викладання та навчання іноземних мов, безперечно, є комунікативно-орієнтований, який покликаний максимально наблизити учнів до реальних умов іншомовного середовища [48, с. 220]. А активне застосування комп'ютерних технологій є одним із засобів реалізації цього методу. Саме тому перед спеціалістами в галузі комп'ютерних технологій, лінгвістами, методистами та викладачами іноземних мов виникла необхідність вдосконалення методики викладання, застосовуючи сучасні інформаційні технології [39, с. 25]. Таким чином, комп'ютер бере на себе левову частину рутинної роботи викладача, вивільняючи йому час для творчої діяльності, що на сучасному рівні розвитку техніки не може бути віддана комп'ютеру.

Про те, що «...комп'ютери стрімко ввійшли в наше життя й у процес навчання англійській мові, трохи потіснивши традиційні методики і змусивши викладачів іноземних мов вирішувати проблеми, про існування яких кілька десяти років тому жоден лінгвіст навіть не підозрював» пише О. Шерстюк [70, с. 102]. Вона також говорить, що немає нічого дивного в тім, що не усі викладачі виявилися готовими до широкого впровадження комп'ютерів у таку нетрадиційну сферу, як навчання іноземним мовам. Необхідно, щоб кожен викладач зрозумів просту думку: комп'ютер у навчальному процесі – не механічний педагог чи заступник, аналог викладача, а засіб для навчання дітей, що підсилює і розширює можливості його навчальної діяльності.

Форми роботи з комп'ютером на заняттях іноземної мови можуть бути різними: засвоєння нового матеріалу чи його закріплення з використання комп'ютерних навчальних програм, написання творів, переказів, диктантів, перевірка грамотності чи правопису іноземної мови, використанням програм-

тренажерів для поповнення словникового запасу або програм-оболонок для створення комп'ютерних тестів для моніторингу якості знань студентів [56, с. 369].

Те, що викладач бажає одержати в результаті використання машини, у неї необхідно запрограмувати. Комп'ютерні навчальні програми в навчанні англійської мови почали використовуватися з 80-х рр. ХХ ст. Тоді говорилося про те, що вони відносяться до так званих комбінованих технічних засобів навчання. Вони призначені для реалізації за допомогою комп'ютера, що працюють у діалоговому режимі, функцій по пред'явленню навчальної інформації в зручній для сприйняття формі, індивідуалізованому керуванню навчальною діяльністю в ході програмованого, проблемного навчання; контролю знань, а також для забезпечення доступу до обчислювальних, інформаційно-довідкових і інших ресурсів комп'ютера [4, с. 37].

Отже, освіта в Україні набуває нових рис: комп'ютеризація навчального процесу спонукає до перегляду традиційних форм і методів викладання іноземної мови, виникнення нових форм проведення уроків.

На відміну від традиційних методик, коли вчитель звик надавати певні знання і вимагати їх засвоєння, при використанні інтерактивних форм навчання учень сам стає головною фігурою і сам відкриває шлях до засвоєння знань. Учитель виступає в цій ситуації активним помічником, і його головною функцією є організація і стимулювання навчального процесу.

Тобто, на сучасному етапі навчання іноземних мов значну увагу необхідно приділяти застосуванню мультимедійних технологій, у яких одночасно використовують тексти, графіку, відеоматеріали, звукові ефекти, анімацію. Все це є сукупністю аудіо та візуальних ефектів разом з інтерактивним програмним забезпеченням, які впливають на емоційні та понятійні сфери, сприяють більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу.

Поєднання візуального зображення, тексту і звукового супроводження надає можливість для комплексного розвитку навичок мовної діяльності учня під час вивчення іноземної мови . Загальновідомо, що ефективність навчання збільшується у разі використання наочних ілюстрацій, а мультимедійні засоби об'єднують відео-, аудіо-матеріали, ілюстрації, таблиці тощо на одному носії [56, с. 295].

На уроках англійської мови за допомогою комп'ютера можливо вирішувати цілу низку дидактичних задач, а саме:

- формувати навички і уміння читання, використовуючи безпосередньо матеріали Інтернет мережі різного рівня складності;
- вдосконалювати уміння аудіювання на основі аутентичних звукових текстів, пісень, кіно-епізодів;
- вдосконалювати уміння писемного мовлення, поповнювати свій словарний запас (як активний , так і пасивний) лексиною сучасної іноземної мови, яка відображує певний етап розвитку культури народу, соціальний і політичний устрій суспільства;
- збагачувати школярів культурологічними знаннями, які включають в себе мовленнєвий етикет, особливості поведінки різних народів в умовах спілкування, особливостей культури та традицій країни, мова якої вивчається;
- вдосконалювати знання з граматики за допомогою виконання тестів у режимі on-line;
- формувати стійку мотивацію пізнавальної діяльності учнів на уроках;
- формувати навички глобального мислення
- прививати потребу у використанні англійської мови з метою справжнього спілкування [46, с. 84].

Для реалізації всіх цих задач у своїй педагогічній вчителі на своїх уроках здебільшого застосовують освітній потенціал мультимедійних презентацій [3, с. 31].

Мультимедійні презентації використовуються при введенні та закріпленні лексичного, граматичного, країнознавчого матеріалу, у якості опор при навчанні монологічного та діалогічного мовлення.

Використання презентацій сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, завдяки використанню анімації з'являються можливості виділення найбільш значущих елементів за допомогою кольору, шрифту, додавання фотографій, схем, таблиць [75, с. 49].

Враховуючи те, що проектна діяльність - одна із форм підвищення якості викладання, використання мультимедійних технологій у поєднанні з методом проекту дозволяє учням на практиці застосовувати свої знання, навички та уміння, тому і є однією з форм дослідницької та пізнавальної діяльності, під час якої успішно реалізується кооперативне співробітництво, яке сприяє підвищенню мотивації вивчення іноземної мови. У центрі такого робочого процесу стоїть сам учень з можливістю вільного висловлення своїх думок [62, с. 21].

Крім того, створюючи та презентуючи свій проект, учні поєднують всі види мовленнєвої діяльності: читання, письмо, говоріння та аудіювання. Щоб підібрати необхідний для своєї презентації матеріал, учні мають переглянути чимало друкованого матеріалу, попрацювати з лінгвокраїнознавчими і енциклопедичними довідниками та словниками. Тексти зі слайдів також використовуються для читання.

Таким чином, в учнів формуються лексичні, граматичні та фонетичні навички. Робота над презентацією включає в себе також розвивальні та виховні складові.

Цікавим є і спостереження за розвитком учнів, переглядаючи їхні презентації. Для кожної дитини це можливість висловитися й показати себе, свої інтереси та навички.

У процесі роботи над проектом в учнів розвивається увага, творче мислення, відповідальність, самостійність [10, с. 131]. Під час захисту презентації вони вдосконалюють свої власні навички і уміння спілкування, а також вчаться поважати чужу думку, проявляти товариську, підтримку. Через порівняння культури іншомовних країн учні краще усвідомлюють культуру, історію та традиції своєї країни.

Це підтверджують і численні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Вони щоразу доводять, що мультимедіа повинна активно використовуватись у навчальному процесі.

Американські науковці Флетчер, Дейл і Нельсон провели оригінальний аналіз традиційних форм навчання і мультимедійних засобів викладання. Здійснюючи свої дослідження незалежно один від одного, науковці дійшли висновку про те, що мультимедійні навчальні програми мають переваги перед звичайними, традиційними [36, с. 48]. Дослідження українських учених (П. Гороль, Р. Гуревич, Л. Конишевський, О. Шестопалюк) підтверджує можливості технології мультимедіа, зокрема, науковці доводять, що система «вухо-мозок» пропускає за секунду 50 одиниць інформації, а система «око - мозок» – 500 [17, с.308]. Оцінку ролі мультимедійних технологій здійснено також ученим Г. Дмитренком, який зазначає: «...навчання дає тим кращі результати, чим багатшим є багатоканальний спектр потоку інформації між окремими елементами комунікації» [21, с. 85].

Підтвердженням цього є дослідження інституту „Євролінгвіст” (Голандія), що більшість людей запам’ятовує 5% почутого і 20% побаченого. Одночасне використання аудіо і відеоінформації підвищує запам’ятовування до 40-50%. У цьому контексті заслуговують на увагу дослідження, здійснені Я. Гайдою (J. Gajda), С. Ющиком (S. Juszczyk), Б. Семеніцкі (B. Siemieniecki), К. Вента (K. Wenta), які виявили, що застосування мультимедіа в освіті сприяє підвищенню ефективності навчання порівнянно з традиційним навчанням, зокрема: дієвість навчання

вища на 56%; розуміння теми виростає на 50- 60%; непорозуміння при передачі знання зменшилися на 20-40%; оцдадливiсть часу на 38-70% [59, с. 115].

Таким чином, аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених свідчить, що хоч вчені і по-різному підходять до можливостей використання мультимедійних технологій у навчальному процесі, та усі вони погоджуються з її ефективністю.

При вивченні психічних станів у процесі комп'ютерного навчання визначено, що серед учнів на початку сеансу роботи переважають позитивні емоційні стани: радість (50% випадків) та цікавість (30%) [51]. Це характеризує позитивні очікування учнів від спілкування з комп'ютером. Після закінчення сеансу найчастіше зустрічались стани задоволення або незадоволення, полегшення, спокою і зацікавленості. Падіння інтересу учнів до роботи протягом комп'ютерного уроку пояснюється тим, що в ході сеансу частина дітей починає розуміти, що комп'ютер не іграшка і вимагає певного розумового напруження для розв'язання поставлених задач. У нестандартних ситуаціях при роботі за комп'ютером, коли більшість людей старшого віку відчували негативні емоції, такі, як нервозність, переляк, незадоволеність, розгубленість, школярі (53%) відчували подив. При цьому, ті, хто починав роботу в стані зацікавленості, як правило, закінчували її в стані задоволення. Тому на вчителя покладається завдання створення позитивної мотивації в учнів до початку комп'ютерних занять [54].

Використання інформаційних технологій у навчанні іноземним мовам сприяє збільшенню частки самостійної діяльності і активізації студентів, формуванню особистості студента через розвиток його здатності до освіти, самонавчання, самовиховання, само актуалізації, самореалізації. Водночас, треба зробити і таке застереження: хоча комп'ютер і вносить значний вклад у процес навчання, головною діючою особою навчально-виховного процесу викладання є викладач, який повинен вирішувати: на яких етапах уроку застосування комп'ютерної техніки має сенс і які саме програми треба

запропонувати студентам. Іншими словами, можна сказати, що лише продумана комбінація застосування елементів комп'ютерного навчання і живого спілкування дозволить викладачеві досягти поставленої на занятті мети [56, с. 372]

Отже, можна підсумувати, що сучасні інформаційні технології, відкриваючи учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження і закріплення нових професійних навиків, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання, що, безумовно, позитивно відображається на ефективності навчання.

Однак, всі ці можливості комп'ютерних технологій не знижують ролі вчителя. Всі програми розроблені з обов'язковою активною участю педагогів, що зумовлює опосередкований вплив вчителя навіть у разі самостійної роботи учня з комп'ютером. При роботі учнів з комп'ютером в школі участь вчителі необхідне і безпосереднє. Саме вчитель вирішує, виходячи з індивідуальних особливостей учня, якого характеру програми більш доцільно використовувати на тому чи іншому етапі навчання, визначає всі педагогічні та психолого-методичні аспекти взаємодії учня з комп'ютером.

1.3 Особливості використання навчальних мультимедійних презентацій

Відомий педагог та науковець К.Ушинський наголошував: «Що більше наших органів чуття бере участь у сприйманні якого-небудь враження або групи вражень, то тривкіше лягають ці враження в нашу механічну пам'ять, вірніше зберігаються нею і лише потім згадуються» [67, с. 70].

Активізувати різні органи чуття на уроці допоможе ефективно застосування наочності.

Наочність – один з основних принципів дидактики, відповідно до якого навчання будується на конкретних образах, що безпосередньо сприймаються учнями. Вперше цей принцип обгрунтував Я. Коменський. Пізніше його розробляли Й. Песталоцці, К. Ушинський. Сучасні дидакти розглядають наочність як джерело знань, на основі якого формуються чуттєві уявлення й поняття, як ілюстрацію до положень, що вивчаються, опору для абстрактного мислення. Засоби наочності застосовуються перед вивченням нового матеріалу, в процесі засвоєння понять, повторення й перевірки знань тощо [34, с. 105]

Процес пізнання розвивається за формулою «від живого бачення до абстрактного мислення і від нього до практики». Це положення лежить в основі принципу наочності. Навчання вправи починається зі створення певного уявлення про особливості її виконання. При цьому створення уявлення повинно базуватися на зоровому, слуховому, тактильному і м'язовому сприйнятті [41, с. 172]. Отже, наочність здійснюється не тільки за допомогою бачення, але й шляхом мобілізації інших аналізаторів.

Емпірично застосовували наочність у навчанні ще Т. Мор. Теоретично її обгрунтував Я. Коменський. Він розумів наочність широко, не лише як зорову, а як залучення до кращого і ясного сприймання речей і явищ, всіх органів чуття. Досягають цього завдяки поєднанню різних методів і, насамперед, методів слова і демонстрації. Співвідношення методів і прийомів змінюється залежно від етапу засвоєння матеріалу, його складності, підготовленості і віку учнів [34, с. 268].

Коли К. Ушинський удосконалив вчення про наочності, то він вважав, що вона відповідає психологічним особливостям дітей, які мислять «формами, звуками, фарбами, відчуттями». К. Ушинський посилено підкреслював важливість виховання спостережливості, бачив в наочності засіб розвитку мислення й мови. Він надавав великого значення наочному навчанню і вважав, що вчитель повинен якомога частіше використовувати наочність на уроках, оскільки застосування наочності:

1. стимулює елементарні розумові процеси;
2. розвиває усне мовлення;
3. сприяє кращому закріпленню досліджуваного матеріалу в пам'яті учнів;
4. дає вчителю можливість глибше вивчити своїх учнів [68, с. 132].

Л. Селеменев досліджував різні форми поєднання слова і наочності в навчанні. Він підкреслював, «наочність навчання і виховання передбачає як широке використання зорових відчуттів, сприйняття, образів, так і постійну опору на свідомства органів почуттів, завдяки яким досягається безпосередній контакт з дійсністю». Ним було вивчено кілька основних форм поєднання слова і наочності, які слід враховувати і при навчанні:

- Перша, що за допомогою слова викладач керує спостереженням, яке здійснюється учнями, а знання про вигляд предмета, сприйняття його властивостей і учень може засвоїти лише в процесі спостережень;
- Друга, що за допомогою слова викладач веде учнів до осмислення таких зв'язків та явищ, які не можуть бути побаченими в процесі сприйняття;
- Третя, що відомості про вигляд об'єкта, про його безпосередні властивості учні отримують з словесних повідомлень педагога, а наочні засоби служать підтвердженням або конкретизацією словесних повідомлень;
- І остання, що спираючись на здійснюване учнями спостереження наочного об'єкта, педагог повідомляє про такі зв'язки між явищами, які безпосередньо не сприймаються учнями, або робить висновок, об'єднує, узагальнює окремі дані [59, с. 263].

Л. Забродська визначає принцип наочність як сукупність норм, які виходять із закономірностей процесу навчання і стосуються пізнання дійсності на основі спостереження, мислення та практики на шляху від конкретного до абстрактного і назад [23, с. 323].

Л. Фрідман, вивчаючи роль наочності в навчанні, сформулювала наступну формулу: «Наочність - це розуміння і активність» [69, с. 43].

Наочність дає учням повну переконаність в істинності спостережуваного. Але всяке дійсне сприйняття відбувається при активному мисленні і в тій чи іншій формі передбачає пізнавальну задачу. Таким чином, в будь-якому акті наочного навчання сприйняття злило з абстрактним мисленням.

І тому дослідження показують, що супровід розповіді ілюстрацією того, що вивчається, значно підвищує рівень засвоєння матеріалу. Так, ефективність слухового сприйняття інформації становить 15%, зорового - 25%, а їх одночасне включення в процес навчання підвищує ефективність сприйняття до 65% [22, с. 88].

Використання мультимедіа, аудіо- і відеокomпонентів в рази підвищує наочність представлення матеріалу на уроці. Він може бути як статичним, так і динамічним. До статичних відносяться текстові та графічні повідомлення; а до динамічних відеосюжети, інформаційні моделі, анімація (рис.1.1).

Рис. 1.1 Види наочних матеріалів

Комп'ютерна наочність дозволяє вміщати як статичні, так і динамічні об'єкти в одному продукті, що є її беззаперечною перевагою.

Багато вчителів на своїх уроках віддають перевагу такому продукту мультимедіа як Microsoft PowerPoint – програмі розробки мультимедійних презентацій. Ця програма дозволяє підготувати наочні матеріали до уроку, комбінуючи різні види наочності, максимально використовуючи переваги кожного і нівелюючи недоліки.

Microsoft PowerPoint – це прикладна програма для створення і відображення наборів слайдів, в яких текст поєднано з графічними об'єктами, діаграмами, фотографіями, звуковими файлами та анімаційними ефектами. Ця програма є найбільш доступним засобом для створення власних комп'ютерних навчальних продуктів [3, с. 9].

Комп'ютерна презентація, створена в програмному середовищі PowerPoint, є по своїй суті послідовністю слайдів, що містять мультимедійні об'єкти (музику, мультиплікацію і відеофрагменти). Перехід між слайдами здійснюється за допомогою керуючих об'єктів (кнопок) або гіперпосилань.

Головними перевагами використання навчальних презентацій у навчальному процесі є:

- інтерактивність
- підвищена ефективність сприйняття.
- концентрація уваги;
- включення всіх видів пам'яті: зорової, слуховий, моторної, асоціативної;
- більш швидке і глибоке сприйняття викладеного матеріалу;
- підвищення інтересу до вивчення предмета;
- зростання мотивації до навчання [19, с. 119].

Застосування кольору, графіки та анімації, звуку, сучасних засобів відеотехніки дозволяє моделювати відмінність ситуації і середовища, розвиваючи при цьому творчі та пізнавальні здібності учнів.

На уроці мультимедійну презентацію можна продемонструвати на екрані монітору комп'ютера чи на великому екрані за допомогою спеціальних пристроїв – мультимедійного проектора, плазмового екрану тощо. Глядачі бачать чергування електронних сторінок, на кожній з яких можуть бути текст, фотографії, малюнки, діаграми, графіки, відеофрагменти, що може супроводжуватися звуковим оформленням — музикою чи доповіддю учителя чи учня.

Виділяють наступні види мультимедійних презентацій:

- статичні: користувач (студент, учень) вивчає інформаційний матеріал, розміщений на слайдах презентації, але не має можливості змінити вміст слайдів (записати або відзначити на слайді правильну відповідь); послідовність перегляду слайдів проектується розробником презентації у вигляді жорсткої навігаційної схеми і не може бути змінена в процесі роботи;
- інтерактивні: користувач, крім вивчення інформаційних матеріалів, може змінити вміст слайдів; навігаційна схема інтерактивної презентації є динамічною, послідовність переходу між слайдами визначається діями користувача в процесі виконання навчальних завдань, розміщених на слайдах [15, с. 85].

Багато дослідників сумніваються у доцільності використання статичних презентацій. Наприклад, Р. Гуревич вважає, що створення статичних презентацій є малоефективним, їх цілком можуть замінити традиційні плакати. Якщо ж слайд містить динамічні фрагменти, що полегшують роботу вчителя і підвищують ефективність процесу засвоєння нових знань учнями, то їх присутність на уроці в такому разі є цілком виправданою [17, с. 59].

Динамічні елементи на слайдах підвищують наочність, сприяють кращому розумінню та запам'ятовуванню навчального матеріалу. Створення презентацій з такими фрагментами є зручнішим за допомогою більш складних та сучасних програмних засобів [24, с. 60].

Кожна електронна презентація, підготовлена до уроку, з одного боку, повинна бути в значній мірі автономним програмним продуктом, а з іншого - відповідати деяким загальним стандартам за своєю внутрішньою структурою і форматам містяться в ній вихідних даних (формат малюнків, дизайн таблиць). Це забезпечить можливість, при необхідності, зв'язати презентації в єдину навчальну систему, орієнтовану, наприклад, на вивчення цілого розділу.

Отже, при створенні слайдів презентації необхідно врахувати ряд основних вимог:

- слайд повинен містити мінімальну кількість слів;
  - для написів і заголовків слід вживати чіткий крупний шрифт, обмежити використання просто тексту. Лаконічність - одне з вихідних вимог при розробці навчальних програм;
  - переважно виносити на слайд пропозиції, визначення, слова, терміни, які учні будуть записувати в зошиті, прочитувати їх вголос під час демонстрації презентації;
  - розмір літер, цифр, знаків, їх контрастність визначається необхідністю їх чіткого розгляду з останнього ряду парт;
  - заливка фону, букв, ліній краща спокійного, «неотруйного» кольору, що не викликає роздратування і втому очей;
  - креслення, малюнки, фотографії та інші ілюстраційні матеріали повинні, по можливості, мати максимальний рівномірно заповнювати все екранне поле;
  - не можна перевантажувати слайди зорвою інформацією;
  - на перегляд одного слайда слід відводити достатній час (не менше 2-3 хв.), Щоб учні могли сконцентрувати увагу на екранному зображенні, простежити послідовність дій, розглянути всі елементи слайда, зафіксувати кінцевий результат, зробити записи в робочі зошити;
  - звуковий супровід слайдів не повинно носити різкий, відволікаючий, дратівливий характер [58, с. 60].
- Окрім технічних вимог, існують наступні правила яких важливо дотримуватись для забезпечення ефективності навчального процесу:
- уникати монотонності, враховувати зміну діяльності учнів по її рівнями: впізнавання, відтворення, застосування;
  - орієнтуватися на розвиток розумових (інтелектуальних) здібностей дитини, тобто розвиток спостережливості, асоціативності, порівняння, аналогії, виділення головного, узагальнення, уяви тощо;
  - дати можливість успішно працювати на уроці з застосуванням комп'ютерних технологій і сильним, і середнім, і слабким учням;

- враховувати фактор пам'яті дитини (оперативної, короткочасної і довготривалої). Обмежено слід контролювати те, що введено тільки на рівні оперативної і короткочасної пам'яті;

- медіапрезентацій розраховані на будь-який тип сприйняття інформації. Для кожної категорії людей (візуалів, аудиалов, кінестетиків і дискретов) на одному слайді може містити інформацію, яка ними краще запам'ятовується [6, с. 62-63].

Отже, робота з візуальною інформацією, яка подається з екрану, має свої особливості. При роботі з мультимедійними презентаціями на уроках необхідно враховувати психофізіологічні закономірності сприйняття інформації з екрана комп'ютера, телевізора, проекційного екрану [8, с. 66].

Загалом, використання комп'ютерів у навчальній діяльності на сучасному етапі виглядає цілком природним з точки зору дитини і є одним з ефективних способів підвищення мотивації до навчання та розвитку творчих здібностей.

Від вчителя залежить організувати навчальний процес за допомогою презентацій таким чином, що практично всі учні виявляються залученими в процес пізнання.

Усі зазначені вище переваги мультимедіа доцільно використовувати на мультимедійних уроках з іноземної мови та будувати їх за такою структурою:

1. Мотивація заняття – це короткий вступний матеріал. Часто мотивація містить проблемне питання.

2. Оголошення теми та очікуваних результатів заняття.

3. Основна частина – опанування навчальним матеріалом уроку: робота з поняттями, невеликі текстові фрагменти, що містять навчальну інформацію. При цьому учнів можна об'єднувати в малі творчі групи і впродовж певного часу знайти відповіді на поставлене питання. Питання можна пропонувати як усім групам, так і диференційовано. Працюючи над основним матеріалом уроку, учні можуть користуватися посібниками або звертатися за допомогою

до вчителя, яка надається у вигляді уточнюючих запитань, аналогій, рекомендацій, порівнянь. Питання опрацьовуються під час заняття до готового результату – повного засвоєння.

4. Підбиття підсумків включає рефлексію почуттів (наприклад, що сподобалось найбільше), способів діяльності учнів (наприклад, що робили) та відтворення учнями основних понять. Відповідні слайди з текстовими фрагментами доцільно знову продемонструвати на дошці [19, с. 74].

Важливим моментом при роботі вчителів з мультимедійними презентаціями є підготовка і проведення учнями презентації як дії, тобто демонстрація учнями створеної мультимедійної презентації. Це потужний та унікальний засіб для формування в учнів вмінь виступати перед аудиторією, коротко формулювати свою думку, структурувати свою доповідь, використовуючи різні мультимедійні засоби і можливості (зображення, звукозаписи, відеофільми, гіперпосилання на інші веб-сайти або файли) для ілюстрування ідеї, гіпотези, висновків.

В учнів формуються навички стисло, чітко, зручно для ефективної інтерпретації представити результати досліджень за допомогою вдало підібраних діаграм і графіків, а також відбирати найяскравіші переконливі факти для демонстрування думок, ідей. Важливим аспектом правового виховання учнів стає вміння посилатися в презентації на використані джерела інформації [16, с. 45].

Крім того, створення презентацій в якості домашнього завдання самими учнями є хорошим поштовхом до самостійної дослідницької діяльності. З цієї точки зору, використання мультимедійних презентацій на уроках англійської мови є чудовим засобом підвищення ефективності навчального процесу.

Учніські мультимедійні презентації доцільно використовувати для представлення результатів власних проведених досліджень, проектів, самостійної роботи або ж як засіб ознайомлення з новою інформацією для виконання випереджуючих завдань [20].

За кількістю учнів, які планують, проєктують, розробляють, демонструють, учнівські презентації можна класифікувати так:

- індивідуальні - розробляються і створюються одним учнем;
- групові - розробляються і створюються малою групою учнів;
- класні - можуть бути підготовлені всім класом індивідуально чи малими групами, що створюють окремі слайди [24, с. 69].

Виходячи з того, що учнівська презентація є творчою роботою учнів, деякі вчителі помилково вважають, що в ній допустимі будь-які засоби і способи вираження ідей та думок учнів. Проте тут, як і в інших засобах, існують певні вимоги і критерії. Крім естетичних вимог до дизайну презентації, існують специфічні вимоги і до створення учнівської презентації як засобу подання самостійної дослідницької роботи учнів.

Можна вказати на типові помилки учнівських робіт:

1. Викладення в презентації теорії з підручника чи посібника (енциклопедії тощо). Це є недоцільним, оскільки презентація (як дія) результатів дослідження робиться учнями, як правило, наприкінці вивчення теми чи розділу, коли ознайомлення з означеннями та основними формулами вже не є актуальним. Це не слід робити ще й тому, що слайд на екрані демонструється протягом обмеженого проміжку часу, що не сприяє ні сприйняттю, ні запам'ятовуванню нового матеріалу.

2. У презентаціях, виконаних як приклади учнівських робіт, використовується текстовий матеріал, що не відповідає віку учнів.

3. У презентаціях, які є представленням результатів учнівського дослідження, не відображається гіпотеза, хід дослідження і висновки. Інколи висновки носять загальний характер, не стосуються конкретного дослідження, яке проводили самі учні.

4. Розміщення на слайді великого обсягу текстового матеріалу, для читання і осмислення якого необхідно багато часу.

5. Перевантаженість презентацій ілюстративним матеріалом, який не відноситься до її змісту, а часто заважає розумінню основного.

6. Перевантаженість анімаційними ефектами (різноманітна зміна слайдів, більшість елементів крутиться, виїжджає, вилітає, тощо, ускладнюючи сприйняття та відвертаючи увагу від головного матеріалу, заважаючи запам'ятовуванню).

7. Створення так званого «реферату з малюнками» чи «мультимедійного реферату», тобто використання великої кількості слайдів (більше 10) з текстовою інформацією, переписаною з підручників, посібників, Інтернету, замість формулювання тез чи ключових, опорних слів та фраз.

8. Нечитабельність тексту (розмір шрифту (< 20), невідповідність кольору букв і фону, добір типу накреслення шрифтів дуже складних для читання [65, с. 45–48]).

Важливо зауважити, що додатково перевагою використання мультимедійних презентацій на уроках англійської мови є те, що за допомогою цього засобу можна адаптувати навчальний матеріал під особливості сприйняття учнів і, у випадку учнівської презентації, надати учню можливість додатково закріпити та систематизувати отриману інформацію.

Хоча, слід пам'ятати, що використання Microsoft Power Point вносить необхідну новизну в плани старих уроків та посилює мотивацію учнів тільки в тому випадку, коли вчитель грамотно поєднує ресурси програми відповідно до навчального плану.

Отже, використання мультимедійних презентацій у процесі вивчення англійської мови є потужним та важливим засобом підвищення продуктивності навчального процесу у школі. Використання комп'ютерів у навчальній діяльності на сучасному етапі є одним з ефективних способів підвищення мотивації до навчання та розвитку творчих здібностей. Завданням вчителя, в такому разі, є організувати навчальний процес за допомогою презентацій таким чином, що практично всі учні виявляються залученими в процес пізнання.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Було досліджено та проаналізовано психолого-педагогічні аспекти навчальної роботи з мережею Інтернет у роботах зарубіжних та вітчизняних авторів. Ознайомлення із науково-педагогічною літературою засвідчило тенденцію широкого використання інформаційних технологій, і мережі Інтернет зокрема, у навчальному процесі. Аналіз педагогічної літератури з цього питання дав можливість з'ясувати, що мережа Інтернет – це спеціальна інтерактивна технологія, яка за допомогою технічних та програмних засобів забезпечує синтез різних видів інформації: статистичної візуальної (графіка, текст), а також динамічної (музика, анімація, відео фрагменти) в одному продукті.

Включаючи усі види наочності, Інтернет-ресурси дозволяє допомогти вчителю іноземної мови коригувати навчальний процес, враховуючи інтереси і можливості окремих учнів, допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання.

Найпопулярнішим засобом мультимедії, який використовують вчителі, є презентація PowerPoint. Комп'ютерна презентація, створена в програмному середовищі PowerPoint, є по своїй суті послідовністю слайдів, що містять мультимедійні об'єкти (музику, мультиплікацію і відеофрагменти). Однак, варто пам'ятати, що створювати презентації потрібно грамотно, із дотриманням усіх вимог, лише в такому випадкові їх використання буде виправданим та ефективним.

Використання презентацій у навчанні іноземної мови сприяє комунікативно-орієнтованій спрямованості цього навчання. Це в свою чергу значно покращує якість подачі матеріалу та ефективність засвоєння цього матеріалу. Впровадження інформаційних технологій збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення англійської мови з боку учнів і веде до більш тісної співпраці між учителем і учнями.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Організація дослідно-експериментальної роботи

З метою перевірки ефективності використання Інтернет-ресурсів у навчанні лексики на уроках англійської мови у старших класах загальноосвітньої школи було проведено експериментальне навчання.

Експериментальне дослідження проводилось на базі загальноосвітньої школи-гімназії № 30 ім. Тараса Шевченка міста Вінниці в 10-А класі.

На уроці англійської усі класи діляться на 2 групи, в яких англійську викладають різні вчителі. В 1 підгрупі 10-А класі, де я проходила практику, англійську мову викладає Соловей Марина Миколаївна. Марина Миколаївна – спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, а з 2011 року указом Президента № 1094/2011 їй присвоєно почесне звання: «ЗАСЛУЖЕНИЙ ВЧИТЕЛЬ УКРАЇНИ».

Отож, підгрупа складалася із 16 дітей. Серед них 4 відмінників (високий рівень знань), 10 дітей із достатнім рівнем знань, 2 із рівнем достатнім.

Для постановки експерименту група поділилася на 2 рівнозначні команди по 8 дітей. В кожній з них було по 2 відмінників, 5 дітей із достатнім і 1 з середнім рівнями.

Перша команда – контрольна, готувалася до уроків звичним способом – виконуючи письмові вправи, читаючи тексти з підручника, вивчаючи їх.

Друга команда – експериментальна, діти якої використовували засоби мультимедійного навчання під час уроків та підготовки домашнього завдання. Для дослідження було використано метод проектів, адже він є

одним із тих прикладів педагогічних технологій, що мають найбільший потенціал на старшому ступені навчання у школі.

Під час експерименту мультимедійні презентації готувалися учнями вдома, використовуючи нові лексичні одиниці, а демонструвалися й обговорювалися у класі. Ефективність такої форми роботи виявляється в тому, що учень розглядає запропоновану тему за власною схемою, тобто у найбільш зрозумілій для себе формі. Демонстрація та обговорення індивідуальних презентацій дає змогу систематизувати значний обсяг лексичного матеріалу з теми, виявити рівень знань, максимально ефективно проаналізувати та підвести підсумки. Цим досягається високий ступінь активності та самостійності школярів.

Головною особливістю такої форми навчання є досягнення конкретної практичної мети – наочна демонстрація результату роботи: малюнки, графіки, діаграми, виконані за допомогою комп'ютера. Робота з пошуку, аналізу та компонування інформації, добору ілюстрацій – основна, найважливіша частина процесу підготовки завдання. Основною метою є створення творчої роботи, яка має елементи власного бачення, здогадок і фантазії. Окрім цього, у рамках проектної діяльності учні працюють над технічним виконанням презентації, використовуючи знання і навички, отримані не тільки на уроках англійської, але й інших.

Застосування технології проектного навчання дозволяє розв'язати завдання формування творчого мислення, забезпечує розвиток ініціативи та самостійності учнів, вони набувають комунікативних умінь, працюючи в групі, що дозволяє застосувати знання, отримані в процесі навчання, у вирішенні практичних завдань. У викладанні англійської мови метод проектів не тільки органічно вписується у навчально-виховний процес на уроці, але і є однією з форм позаурочної діяльності з предмету [2, с. 51].

Команда повинна була готувати домашні завдання у формі проектних робіт за допомогою презентацій в програмі Power Point, та за бажанням застосовувати інші мультимедійні засоби.

Перед постановкою експерименту з дітьми двох команд було проведене анкетування. Спершу було анкетування для виявлення труднощів, з якими стикаються учні на різних етапах уроку при вивченні нової теми (додаток А). За результатами анкетування було з'ясували, що 60% дітей відчують певні труднощі при ознайомленні з новою темою на уроці, 14% граматику англійської мови дається легко, а 26% учнів стикаються з великими труднощами.

Виявилось, що основними причинами виникнення труднощів при засвоєнні нового матеріалу є: недостатнє використання наочності учителем на уроці - так відповіло 71% учнів, і немає різноманітності вправ, які повинні зміцнити знання учнів - 29%.

Таке ж анкетування проводилось і щодо зацікавленості дітей в уроках англійської мови. Виявилось, що в першій групі зацікавленими є 5 дітей, 1 незацікавлений, а 2- не визначились. В другій – зацікавленими були також 5, а 3 – не визначились. Отож, такі дані дають нам зрозуміти, що групи поділені рівнозначно.

Після проведеної практики було проведено таке ж анкетування, щодо зацікавленості учнів аби перевірити ефективність експерименту.

2.2. Апробація експериментального навчання

Після поділу учнів на команди, з експериментальною групою був проведений невеликий наочний майстер-клас зі створення презентацій. Більшість дітей уже були знайомі з програмою, однак мали труднощі із додаванням у програму деяких об'єктів. Отож, врахувавши необхідні методичні рекомендації, дітям був представлений приклад роботи з Power Point.

Як вже було зазначено в 1 розділі, для роботи в програмі знадобиться комп'ютер або ноутбук. Перевага ноутбука лише в тому, що його можна принести на місце виступу і підключити відразу ж до проектора.

Перед тим як зробити презентацію в Powerpoint, необхідно знайти всю інформацію, яка буде використана, скласти план доповіді. Концепція, тема та ідея виступу і стане основою дизайну, структури, вибору шрифту тощо.

Для того, аби створити базову якісну презентацію в Power Point, вона повинна містити такі елементи:

- тема презентації; текст;
- малюнки,
- фото та графіки (де доречно);
- музика або інші додаткові засоби (за бажанням) [10, с. 42].

Для того щоб почати роботу, необхідно ввімкнути редактор презентацій Power Point (рис. 2.1).

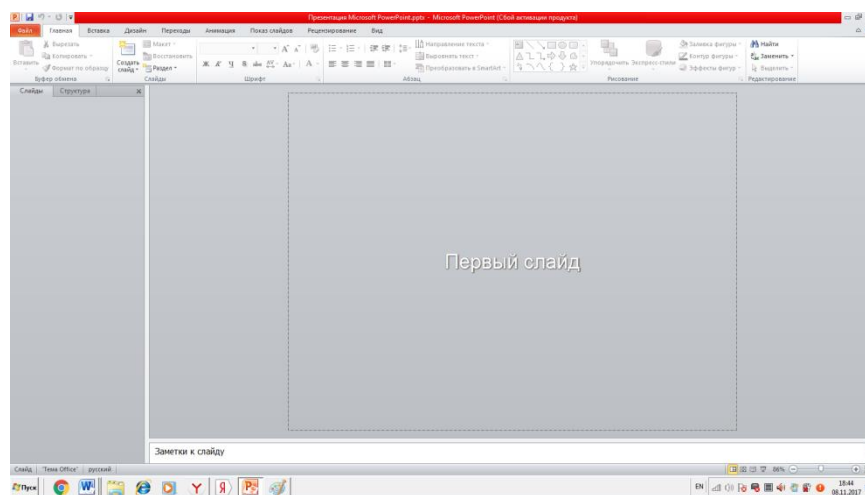

Рис. 2.1 Початок роботи в Power Point

Спершу необхідно оформити титульний аркуш презентації. На ньому, як правило, розташовується назва доповіді, ім'я та прізвище учня. Для цього потрібно:

1. У верхньому меню вибрати «Створити слайд».
2. Клацнути правою кнопкою миші на ньому і в випадаючому меню натиснути на «Макет».
3. У наступному випав підміню «Тільки заголовок».

4. Перемістити за допомогою миші рамку по центру або на верх сторінки.

5. Ввести необхідний текст.

Важливим естетичним елементом майбутньої презентації є доречно та правильно підібраний фон. У програмі можна зробити картинку фоном або використовувати один з готових варіантів колірних рішень (схем). Налаштування дозволяють застосовувати малюнки до всього документа цілком або до окремих обраних сторінок. Для призначення дизайну до всього файлу потрібно:

1. Вибрати меню «Дизайн».
2. Перейти у вкладку «Теми».
3. Активувати прийнятний варіант (рис. 2.2).

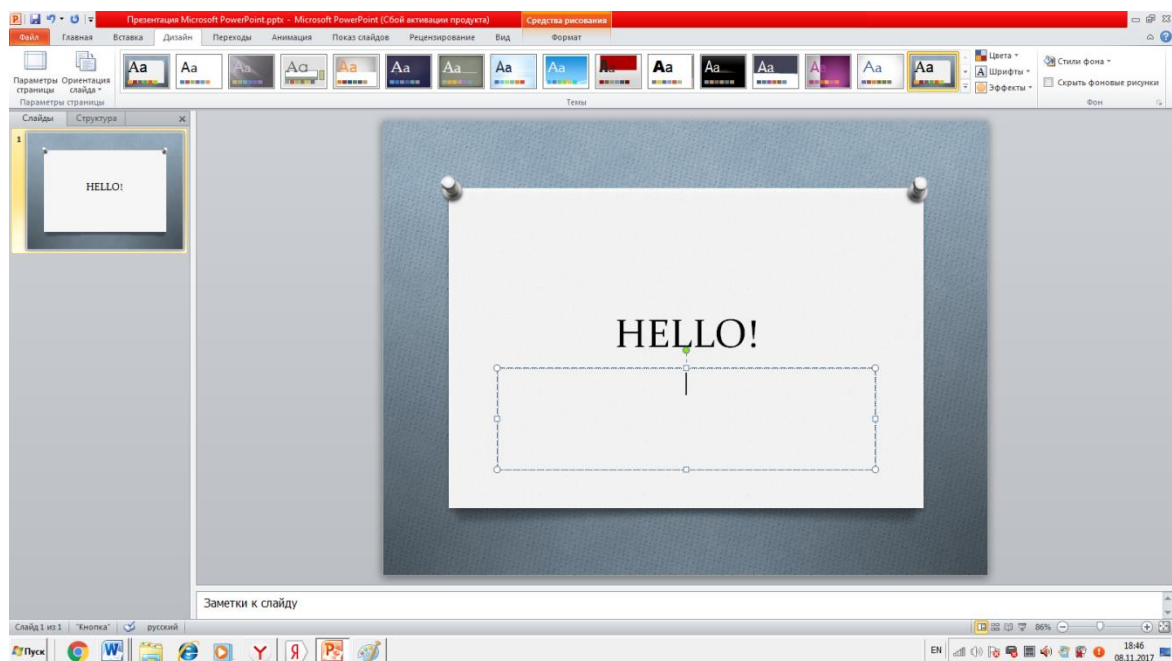

Рис. 2.2 Призначення дизайну в Power Point

У деяких випадках необхідно виділити один конкретний або групу слайдів, щоб стиль не збігався з усією іншою презентацією. Для цього потрібно виконати такі кроки:

1. Перейти у вкладку «Слайди».

2. Вибрати мишею сторінки, до яких необхідно застосувати інший дизайн.
3. У вкладці «Теми» натиснути правою кнопкою миші на потрібний варіант.
4. Вибрати пункт «Застосувати до виділених слайдів» (рис. 2.3).

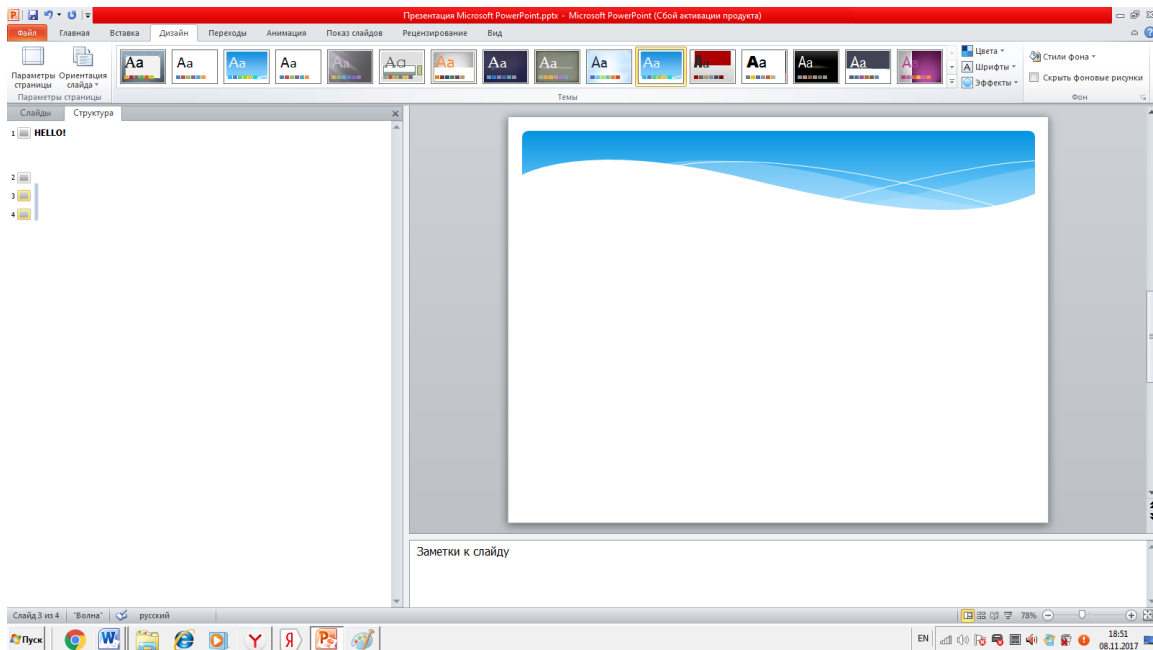

Рис. 2.3 Виділення конкретних слайдів в Power Point

Основою будь-якого доповіді з візуальним супроводом виступають слайди для презентації. Для створення необхідно на верхній панелі знайти значок «створити слайд» і натиснути. Якщо така кнопка відсутня, то можна зайти через розділ меню «Головна» і знайти її там. Далі можна переходити до оформлення розділу: вставити текст, картинки, створити фон тощо. При необхідності слайди можна видалити або пронумерувати. Для цього вибрати в лівій колонці потрібний і натиснути кнопку на клавіатурі «delete». Можна міняти кадри місцями, перетягуючи в лівому меню мишкою.

Після того як доповідь створена, її необхідно оформити. Як правило, на всіх сторінках повинен бути текст - короткі фрази або цілі речення.

Вставляти текст можна безпосередньо з інших документів або ж додавати самостійно, наприклад:

1. вибрати необхідну ділянку і клікнути по ньому кнопкою;
2. набрати необхідний текст (рис. 2.4).

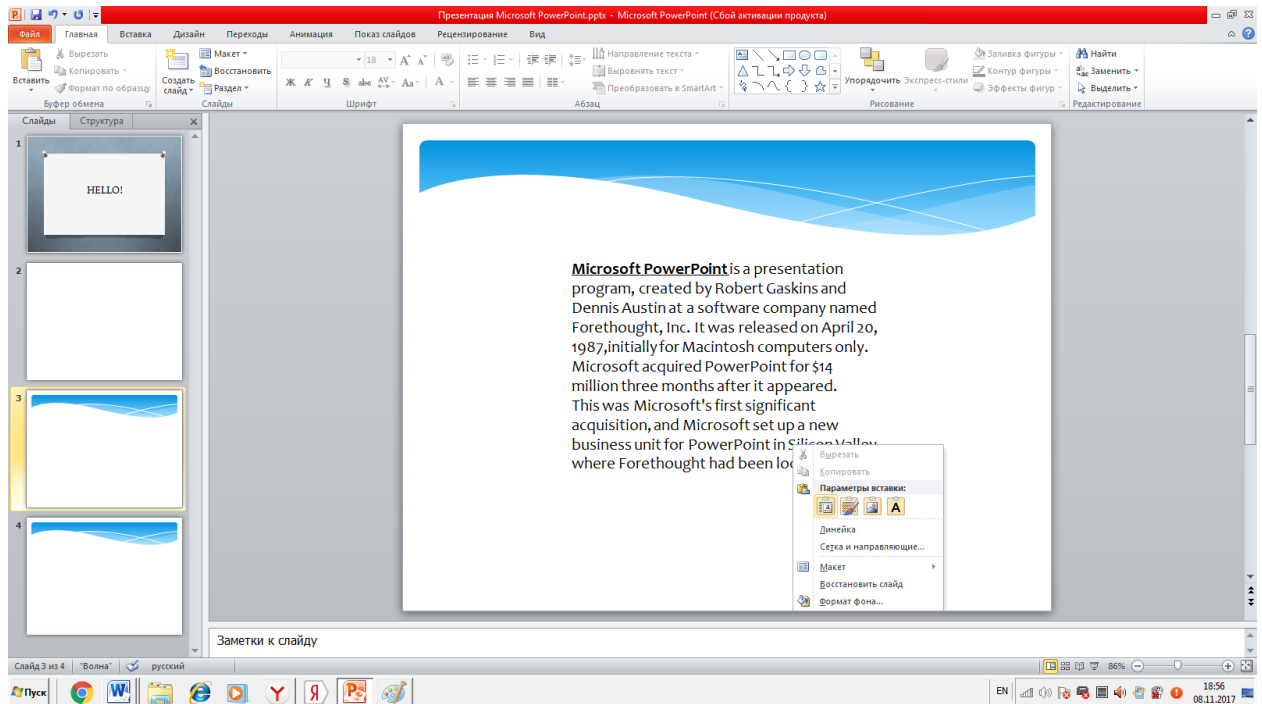

Рис. 2.4 Вставка тексту в Power Point

За допомогою верхнього меню Power Point, яке дуже схоже на Word, налаштувати шрифт, розмір, колір. А за допомогою миші можна пересувати текст.

Коли потрібно зробити красиву, наочну і яскраву презентацію, використовують картинки, фотографії та графіки. Останні зараз користуються особливою популярністю через легкість сприймання та можливість краще сприйняти дані, що несуть смислове навантаження. Щоб оформити презентацію з картинками та графіками, необхідно використовувати функції вставки зображення в документ [3]. Для додавання фото потрібно зробити наступне:

1. у верхньому меню powerpoint вибрати розділ «Вставка»;
2. у підміню буде кнопка, яка називається «Малюнок»;

3. з'явиться додаткове віконце, через яке знайдіть місце зберігання файлу і вибирайте картинку, натискаючи кнопку «Вставити» (рис. 2.5).

4.

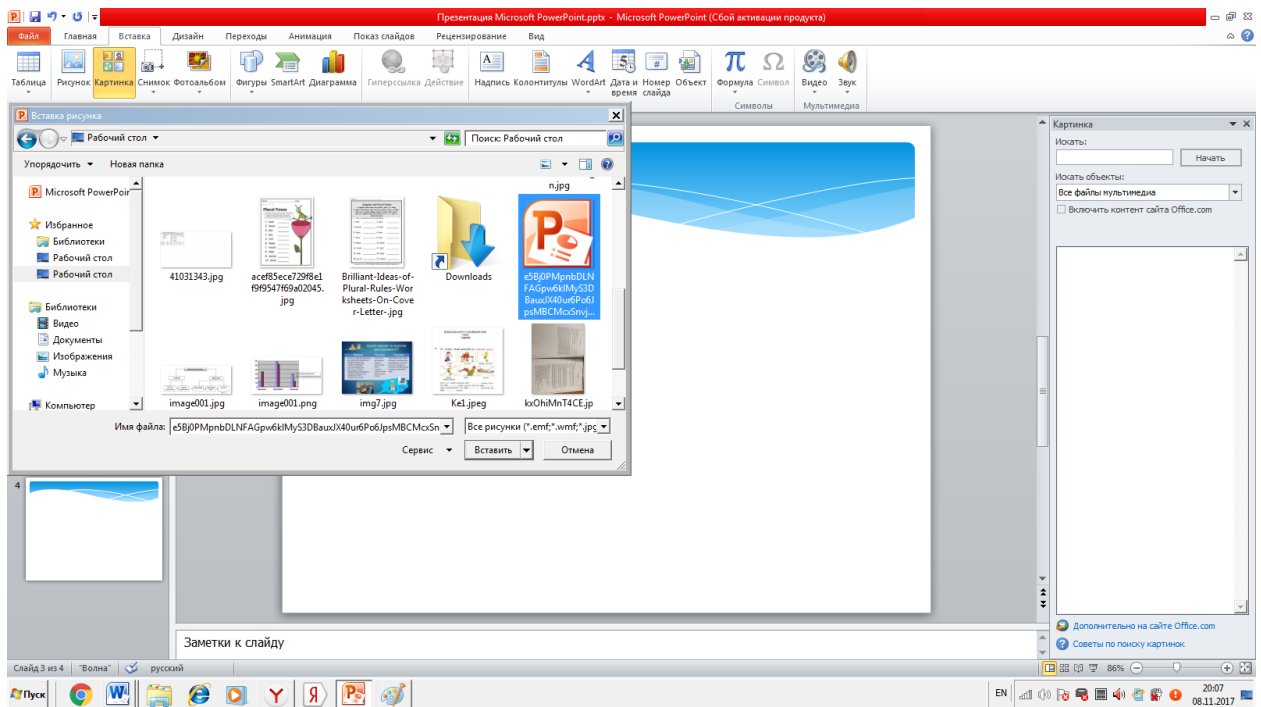

Рис. 2.5 Вставка малюнку в Power Point

За допомогою миші можна переміщати малюнок, або змінювати розмір.

Можна зробити презентацію навіть з музичною складовою. Однак, важливо знати, що слайд-шоу має виконувати другорядну роль і не відволікати глядачів від доповідача. Доречно використовувати музичний супровід, тільки якщо воно доповнить виступ, не відволікатиме від основної думки, про яку говорить доповідач.

З іншого боку – це ще один інтерактивний інструмент, який створює атмосферу, тому користуватися ним можна. Як доповнити презентацію музикою в Power Point:

1. знайдіть зразок музики через інтернет;
2. у верхній частині меню powerpoint перейдіть у вкладку «Вставка»;
3. у підменю знайдіть кнопку «Кліпи мультимедіа»;
4. у випадяючому підменю виберете звук;

5. у вікні знайдіть потрібний файл і натисніть «Вставити».
6. далі можна зробити так, щоб аудіо в powerpoint відтворювалося автоматично при переході на слайд або після натискання на нього (рис. 2.6).

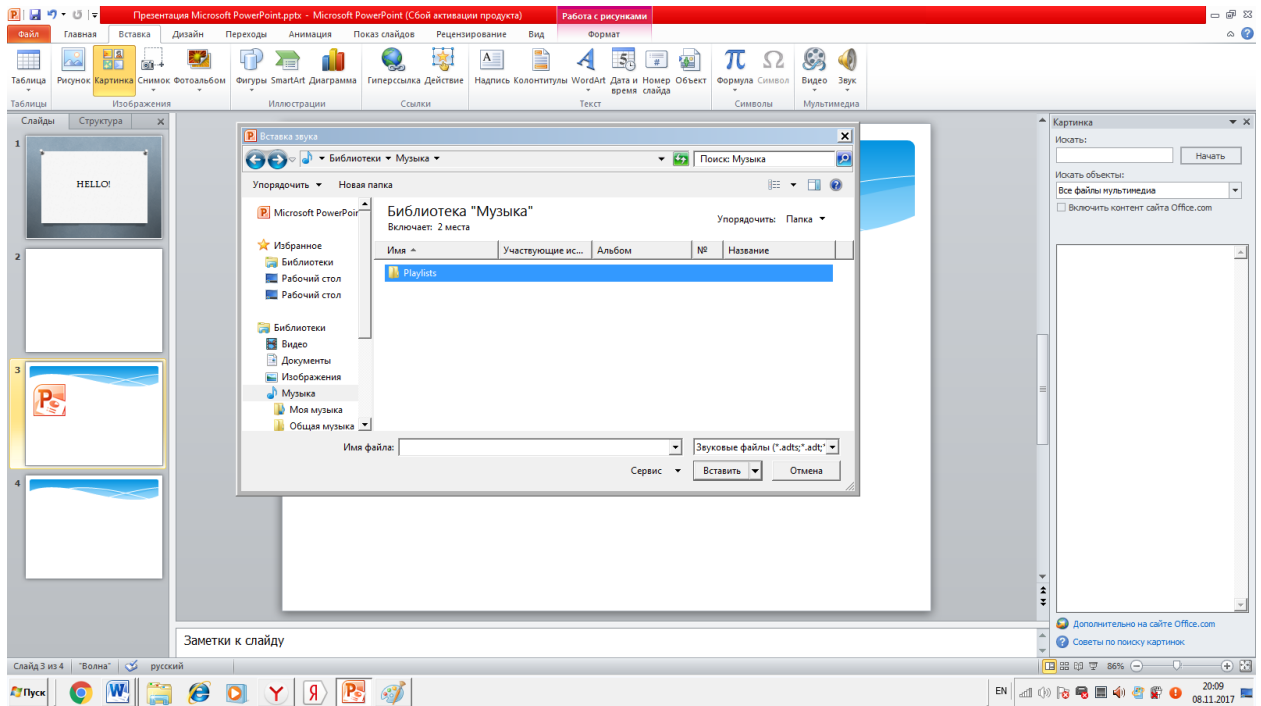

Рис. 2.6 Вставка аудіоайлу в Power Point

У деяких випадках презентація може складатися тільки з візуальною складовою, з короткими коментарями. Це доречно, якщо доповідач хоче зробити наголос на саме зображення, наприклад для шкільної теми «Мистецтво». Для таких випадків добре підходить функція слайд-шоу. Кадри самі будуть змінюватися з певним проміжком затримки по часу. Щоб зробити таке потрібно:

1. створіть нову презентацію;
2. перейдіть на вкладку «Вставка», вибирайте розділ «Фотоальбом»;
3. у вікні натисніть на кнопку «Файл або диск»;
4. у вікні провідника вибирайте всі необхідні малюнки;
5. оптимально в нижній частині вікна вибрати з меню, що випадає «Розмір малюнка» пункт «Вписати в слайд»;
6. натисніть «Створити» (рис. 2.7).

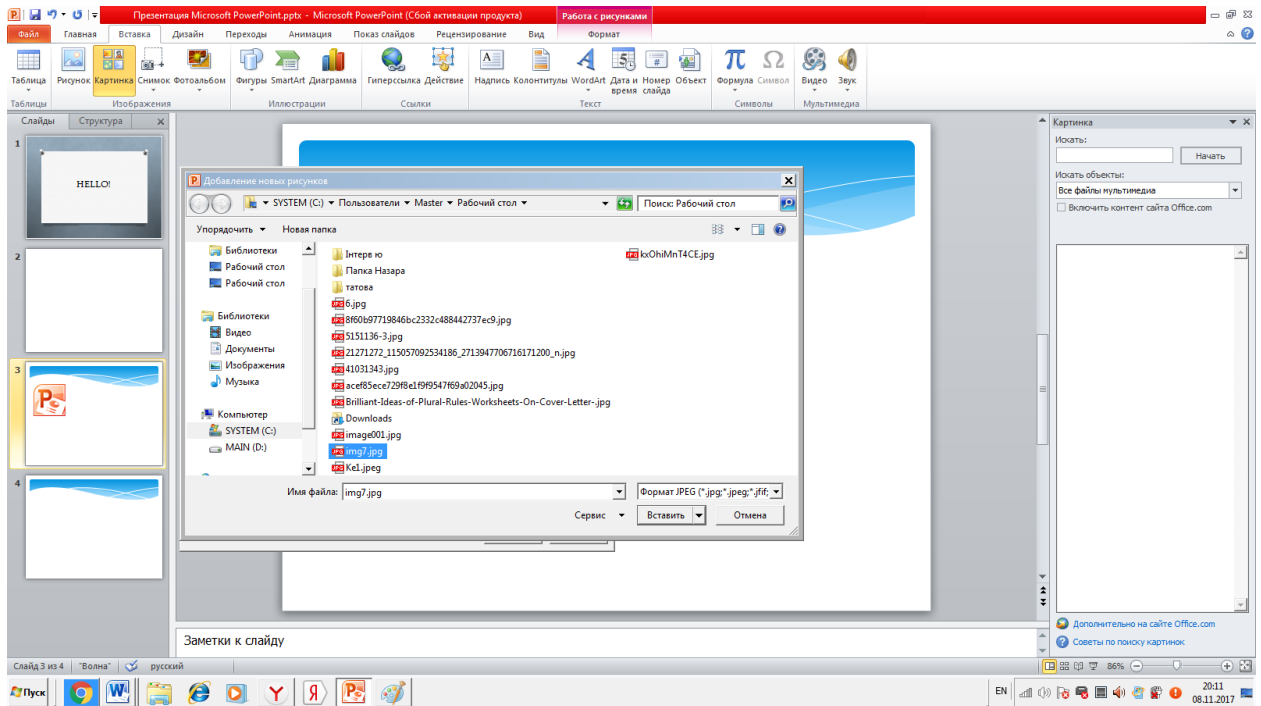

Рис. 2.7 Слайд – шоу в Power Point

Після цього з'являться всі картинки, кожна окремо, а одна буде титульною сторінкою. Там же буде написано слово «Фотоальбом» і ваше ім'я. За бажанням цей текст можна видалити або замінити на будь-який інший. Ви можете як завгодно потім змінювати ці слайди за своїми потребами, додавати і видаляти їх, накладати музику. Далі необхідно просто зберегти презентацію.

2.3. Аналіз результатів педагогічного експерименту

Під час педагогічної практики в школі – гімназії № 30 учні вивчали тему “Шкільне життя” (за підручником О. Карп’юк)

Оскільки діти мали 3 уроки англійської мови на тиждень, робота була побудована таким чином: першого уроку тижня учні контрольної групи готували текст з підручника для контрольного читання та виконували додаткові завдання по темі. Домашнім завданням був переказ тексту із використанням необхідної лексики(певні слова та фрази із тексту). Переказ тексту перевірявся в останній день тижня.

Експериментальна ж група першого уроку тижня слухала читання контрольної групи та виписувала необхідний лексичний мінімум із тексту. Домашнім завданням було підготувати додаткову інформацію на цю тему, використовуючи для презентації програму Power Point та виписану лексику.

Другого уроку тижня контрольна група слухала презентацію експериментальної групи, задавала запитання, та виписувала певні слова та фрази із презентації до словника. Домашнім завданням було вивчити лексику та повторити переказ тексту з підручника.

Експериментальна група другого уроку виступала з презентацією, використовуючи необхідний лексичний мінімум. Домашнім завданням було вивчити інформацію презентації.

Третього уроку тижня команди переказували інформацію з підручника та презентації, використовуючи в мовленні необхідний лексичний мінімум - слова та фрази з теми, відповідали на питання вчителя, висловлювали власну думку та брали участь в дискусії.

Отож, загалом, команди виступили з такими темами:

1. Відношення британських підлітків до школи (British teenagers' opinions of their schools)
2. Система освіти в Україні (Schooling in Ukraine)
3. Школи в Америці (American schools).

На першому уроці учні контрольної групи читали текст про відношення британських підлітків до школи (додаток Б). Під час читання тексту контрольна група була дуже зосереджена на роботі та активна. Експериментальна ж група в цей час слухала читання контрольної групи, запиувала незнайомі слова (якщо була така необхідність) та виконувала завдання, розроблені вчителем, які мотивували уважно слухати текст (додаток Б). Загалом, усі учасники контрольної групи отримали оцінки за читання. Оцінки були виставлені згідно з критеріями оцінювання за С. Ніколаєвою, що зазначена нище [48, с. 52]:

Табл. 2.1

Критерії оцінювання читання

Читання		
I. Початковий	1	Учень (учениця) уміє розпізнавати та читати окремі вивчені слова на основі матеріалу, що вивчався
	2	Учень (учениця) вміє розпізнавати та читати окремі вивчені словосполучення на основі матеріалу, що вивчався
	3	Учень(учениця) вміє розпізнавати та читати окремі прості непоширені речення на основі матеріалу, що вивчався
II. Середній	4	Учень (учениця) уміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти, побудовані на вивченому матеріалі. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
	5	Учень (учениця) вміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
	6	Учень/учениця вміє читати з повним розумінням тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
III. Достатній	7	Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися; уміє знаходити потрібну інформацію в текстах інформативного характеру
	8	Учень (учениця) вміє читати з повним розумінням тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, знаходити й аналізувати потрібну інформацію

	9	Учень (учениця) вміє читати з повним розумінням тексти, використовуючи словник, знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та робити відповідні висновки
IV. Високий	10	Учень (учениця) вміє читати з розумінням основного змісту тексти, аналізує їх, розуміє прочитаний текст, установлюючи логічні зв'язки всередині речення та між реченнями
	11	Учень (учениця) уміє читати тексти, аналізує їх і робить власні висновки, розуміє логічні зв'язки в рамках тексту та між його окремими частинами
	12	Учень (учениця) уміє читати тексти, аналізує їх і робить висновки, порівнює отриману інформацію з власним досвідом. У повному обсязі розуміє тему прочитаного тексту різного рівня с

Отже, читання дітей контрольної групи на першому уроці було оцінене таким чином: оцінок відмінно – 2; добре – 3; задовільно – 1, що дорівнює наступним відсоткам (див. рис. 2.9):

Рис. 2.9 Результати оцінювання читання контрольної групи 1 тижня

Другого уроку першого тижня експериментальна група виступала з презентацією про британських школярів – підлітків. Діти використовували у своїй презентації багато яскравих картинок британських шкіл, шкільних подвір'їв та самих дітей. Ще до експерименту учні були знайомі із роботою у програмі Power Point, тому презентація була зроблена із дотриманням усіх технічних вимог, зазначених у 1 розділі.

Під час експерименту, було помічено, що діти, які готували презентації, обирали таку лексику для виступу, яка була їм уже знайомою,

була у їхньому активному чи пасивному словникові. Як наслідок, слова та фрази з пасивного легко переходили в активний словник. Таким чином, інформацію їм було легше вчити, ніж дітям контрольної групи.

Крім того, я звернула увагу, що діти які готували презентації готувались масштабніше, старанніше. Самі вони пояснили, що до підготовки презентацій завжди готуються серйозніше, ніж до простого читання. Отже, можна зробити висновок, що такий виступ перед аудиторією часто для дітей є стимулом для ретельнішої підготовки.

Крім того, готуючи додатковий матеріал, учні старалися вибрати цікаву, корисну та маловідому інформацію, адже від того залежить зацікавленість однокласників та впливає на оцінку вчителя. Тому, самостійний пошук інформації підвищує рівень загальних знань дитини, а не лише англійської мови.

Під час перегляду презентації, учні контрольної групи повинні були виконати завдання вчителя: сформулювати найголовнішу думку (або кілька тез) кожного доповідача (додаток Б).

За роботу на уроці (читання та подачу презентації) учні експериментальної групи отримали такі оцінки: відмінно – 3; добре 3, що у відсотках складає 50% на 50% (див. рис. 2.10).

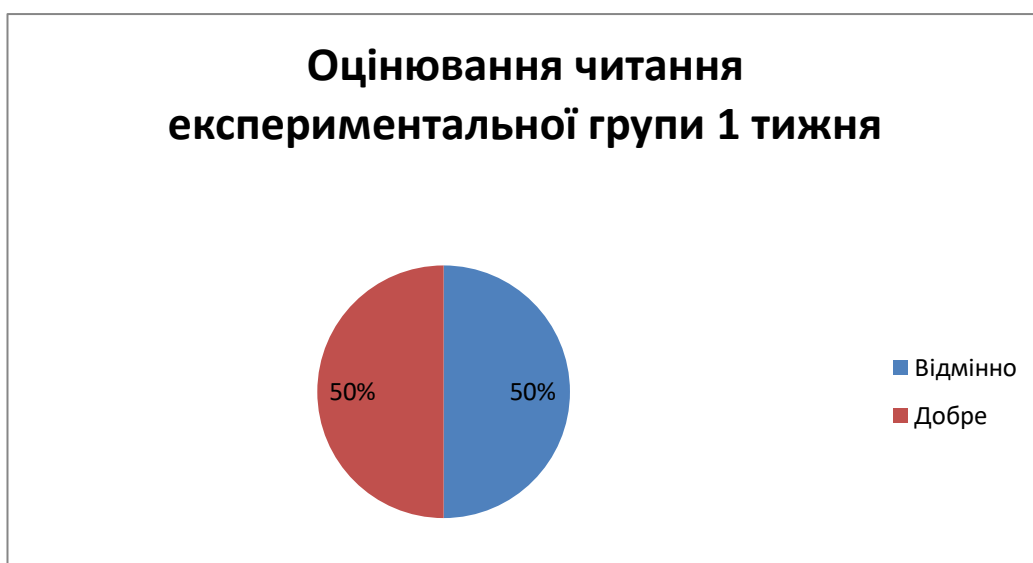

Рис. 2.10 Результати оцінювання читання
експериментальної групи 1 тижня

Третього уроку першого тижня урок відбувався у формі дискусії. Діти намагалися сформулювати переваги та недоліки освіти підлітків у Британії. Кожний учень мав бланки для заповнення (додаток Е). Для доведення певних переваг або недоліків експериментальна група могла авикористовувати мультимедійні заоби (показувати фото, відео.)

На уроці – дискусії оцінювалася навичка говоріння за натупними критеріями [48, с. 86]:

Табл. 2.2

Критерії оцінювання говоріння

Говоріння	
I. Початковий	1 Учень (учениця) знає найбільш поширені вивчені слова, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки
	2 Учень (учениця) знає найбільш поширені вивчені словосполучення, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки
	3 Учень (учениця) використовує в мовленні прості непоширені речення з опорою на зразок, має труднощі у вирішенні поставленого комунікативного завдання в ситуаціях на задану тему, допускає фонематичні помилки
II. Середній	4 Учень (учениця) уміє в основному логічно розпочинати та підтримувати бесіду, при цьому використовуючи обмежений словниковий запас та елементарні граматичні структури. На запит співрозмовника дає елементарну оціночну інформацію, відображаючи власну точку зору
	5 Учень (учениця) уміє в основному логічно побудувати невеличке монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, допускаючи незначні помилки при використанні лексичних одиниць. Усі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно
	6 Учень (учениця) упевнено розпочинає, підтримує, відновлює та закінчує розмову у відповідності з мовленнєвою ситуацією. Усі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно
III. Достатній	7 Учень (учениця) уміє зв'язно висловлюватись відповідно до навчальної ситуації, малюнка, робити повідомлення з теми, простими реченнями передавати зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, ставити запитання та відповідати на них

	8	Учень (учениця) уміє логічно висловитись у межах вивчених тем відповідно до навчальної ситуації, а також у зв'язку зі змістом прочитаного, почутого або побаченого, висловлюючи власне ставлення до предмета мовлення; уміє підтримувати бесіду, вживаючи короткі репліки. Учень в основному уміє у відповідності з комунікативним завданням використовувати лексичні одиниці та граматичні структури, не допускає фонематичних помилок
	9	Учень (учениця) уміє логічно висловлюватись у межах вивчених тем, передавати основний зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, уживаючи розгорнуті репліки, у відповідності з комунікативним завданням використовує лексичні одиниці та граматичні структури, не допускає фонематичних помилок
IV. Високий	10	Учень (учениця) уміє без підготовки висловлюватись і вести бесіду в межах вивчених тем, використовує граматичні структури й лексичні одиниці у відповідності з комунікативним завданням, не допускає фонематичних помилок
	11	Учень (учениця) уміє логічно й у заданому обсязі побудувати монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, використовуючи граматичні структури й лексичні одиниці у відповідності до комунікативного завдання
	12	Учень (учениця) уміє вільно висловлюватись і вести бесіду в межах вивчених тем, гнучко та ефективно користуючись мовними та мовленнєвими засобами

За урок дискусію контрольна група отримала такі оцінки: 1 - відмінно, 4 - добре, 1 – достатньо. Експериментальна група отримала наступні результати: 2 відмінно, 3 – добре, 1 достатньо (див. рис. 2.11).

Першого уроку другого тижня учні контрольної групи читали текст “Schooling in Ukraine” (додаток В). Діти контрольної групи були активними, гарно підготувались до уроку, безпомилково вставляли слова в текст. Труднощів із перекладом не виникло. Під час читання та перекладу тексту учні експериментальної групи виконували завдання, яке перевіряло унів на уважність сприймання тексту (додаток В).

Рис. 2.11 Результати оцінювання говоріння контрольної та експериментальної груп

Взагалі, самі діти контрольної групи зазначили, що поділ дітей на 2 команди спонукав у них дух суперництва. А після перегляду презентації експериментальної групи, таке відчуття посилилось. Тому, діти контрольної групи підготувались до читання тексту другого уроку значно краще ніж минулого разу. Отож, згідно з критеріями оцінювання, вказаними вище, діти отримали такі результати: 3 – відмінно, 3 добре, тобто у відсотках (див. рис. 2.12).

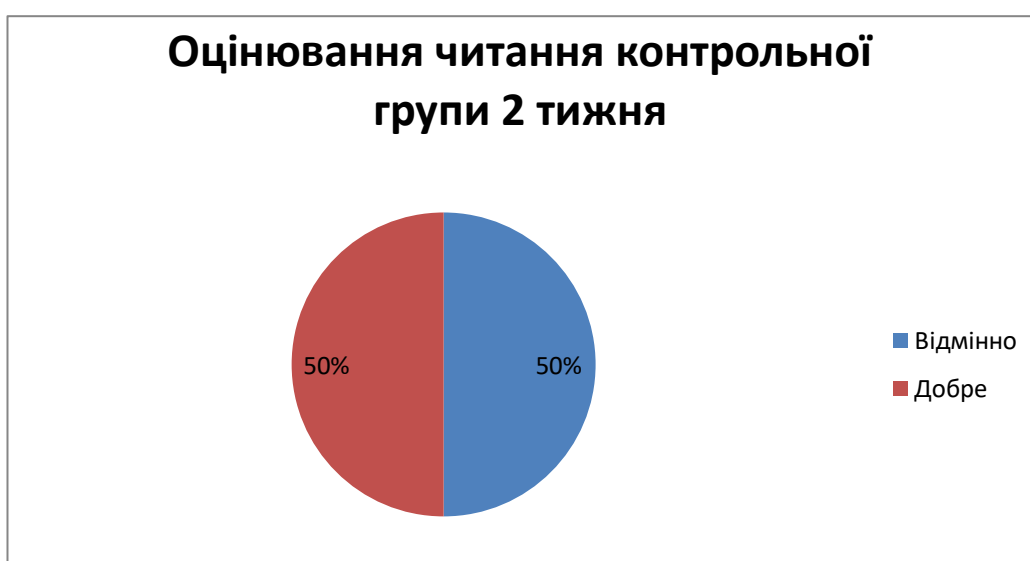

Рис. 2. 12 Результати оцінювання читання контрольної групи 2 тижня

Другого уроку другого тижня учні експериментальної групи готували презентацію на тему “Schooling in Ukraine”. Оскільки тема для дітей була дуже близькою, вони зробили її дуже яскравою та додали кілька фото власної школи, що зробило презентацію ще більш цікавою. Слухаючи виступ експериментальної групи, контрольна команда записувала найголовніші на їхню думку тези доповіді (додаток В).

Загалом, експериментальна група отримала такі оцінки: відмінно – 4, задовільно – 1 (1 учень захворів і був відсутнім на уроці) (див. рис. 2.13).

Рис. 2.13 Результати оцінювання виступу
експериментальної групи 2 тижня

Третього уроку другого тижня відбулася дискусія на тему “Schooling in Ukraine”. Обидві команди були готові до дискусії, використовували у мовленні необхідний лексичний мінімум, визначали особливості української школи. Під час дискусії діти заповнювали табличку (переваги та недоліки освіти в Україні), що в додатку 3. За роботу діти контрольної групи отримали: 3 - відмінно, 2 - добре, 1 - достатньо. Діти експериментальної групи: 3 відмінно, 3 добре (див. рис. 2.14):

Рис. 2.14 Результати оцінювання говоріння контрольної та експериментальної груп 2 тижня

Першого уроку третього тижня контрольна група читала та перекладала текст “American Schools” (додаток Д). Тим часом експериментальна група виконувала завдання вчителя (додаток Д).

Група була гарно підготовлена до уроку і отримала натупні оцінки: 3 – відмінно, 3 добре (див. рис. 2.15).

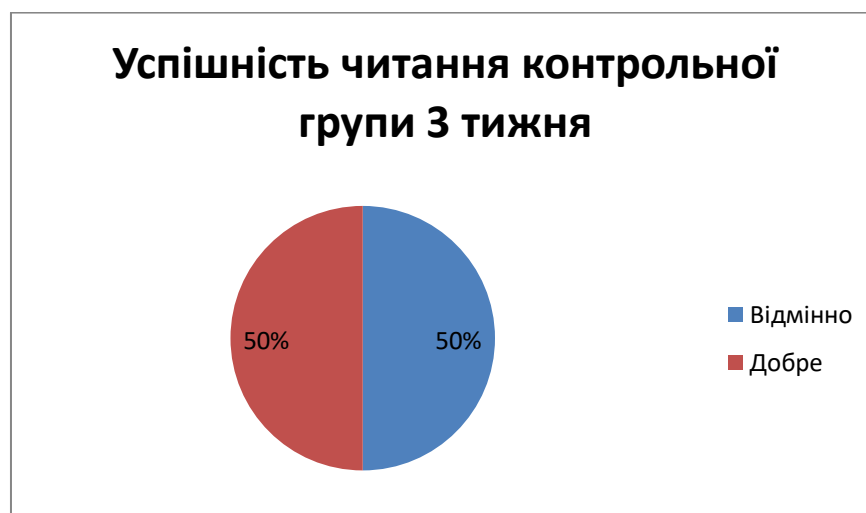

Рис. 2.15 Результати оцінювання читання контрольної групи 3 тижня

Другого уроку третього тижня експериментальна група готувала презентацію на тему “American Schools”. Учні представили презентацію, доповнили її фотографіями американських шкіл, розповіли чим вони відрізняються від наших, проаналізували їх позитивні та негативні сторони. Тим часом, учні контрольної групи записували позитивні та негативні сторони американських шкіл (додаток Д). Крім того, учні висловили власну думку, чи хотіли б вони навчатися в такій школі. Презентація відповідала усім поставленим вимогам, вміщала необхідну лексику. Отож, діти отримали високі результати: 4 – відмінно, 2 – добре (див.рис. 2.16):

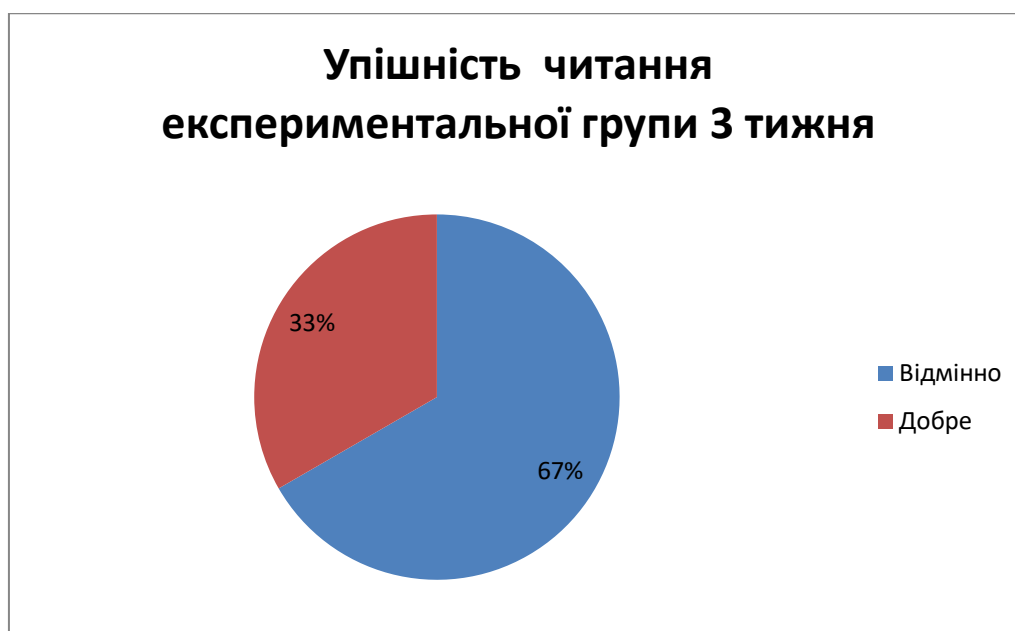

Рис. 2.16 Результати оцінювання читання
експериментальної групи 3 тижня

Останнього уроку третього тижня діти обговорювали особливості американської школи та порівнювали її з українською. Характеристику шкіл діти записували у формі таблиці (додаток Д). Урок був дуже насиченим, діти брали дуже активну участь в обговоренні та отримали такі результати: контрольна група: 3 відмінно, 2 добре, 1 відсутній; експериментальна група: 4 відмінно – відмінно, 2 добре (див.рис. 2.17).

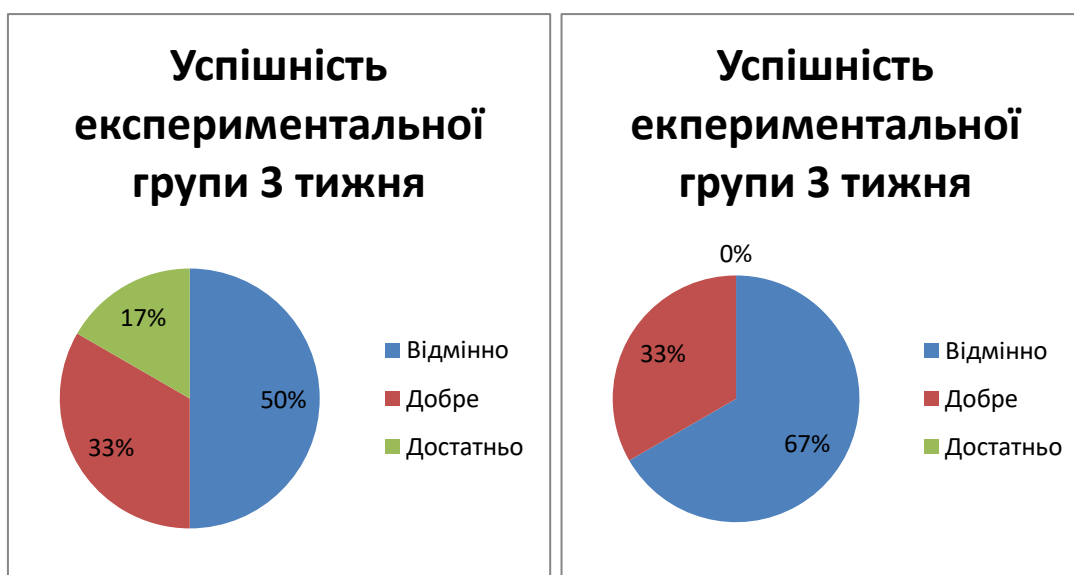

Рис. 2.17 Результати оцінювання читання
контрольної та експериментальної груп 3 тижня

Діти зазначили експеримент сподобався обом групам, він стимулював їх творчий пошук, заохотив активніше працювати та бути уважнішими.

Однак, варто зазначити, що творча робота та виступ перед аудиторією – робота не для всіх. Дитина може бути незацікавленою в роботі з творчими проектами. Для неї буде легше та краще прочитати, перекласти та вивчити текст, аніж презентувати власний матеріал перед класом. В 10-А я стикнулася з ученицею, котра всіляко уникала творчих завдань. Вона сама не захотіла бути учасницею експериментальної групи. Моя наставниця Марина Миколаївна пояснила, що дівчина є дещо замкненою, вона боїться зробити помилку в проекті, чи то підібрати нецікавий матеріал, чи погано його презентувати. Хоча, у своїй контрольній групі вона була одним із лідерів, постійно готувала домашнє завдання, завжди гарно переказувала тексти тощо.

Отже, робота над проектом – творча, і така форма роботи може не буди зручною для усіх дітей. А отже, вчителів потрібно враховувати такі індивідуальні особливості дітей.

Проведений експеримент дає зрозуміти, наскільки важливим є застосування мультимедійних технологій на уроці англійської мови.

Дослідження дає можливість визначити прогрес якості знань учнів в разі використання та невикористання мультимедійних засобів.

Так, на першому уроці 3 учасники експериментальної групи отримали оцінку відмінно за читання, що складає 50 % усіх учаників. Останнього уроку відсоток відмінних оцінок склав 67%. А, отже, відсоткова частка оцінок високого рівня за час проведення експерименту зросла на 17 %. Відсоток оцінок середнього рівня першого уроку склав 50 %, а останнього - 33%, тобто зменшився на 17%. А отже, за час дослідження одна дитина почала участь в експерименті на середньому рівні, а закінчила на високому.

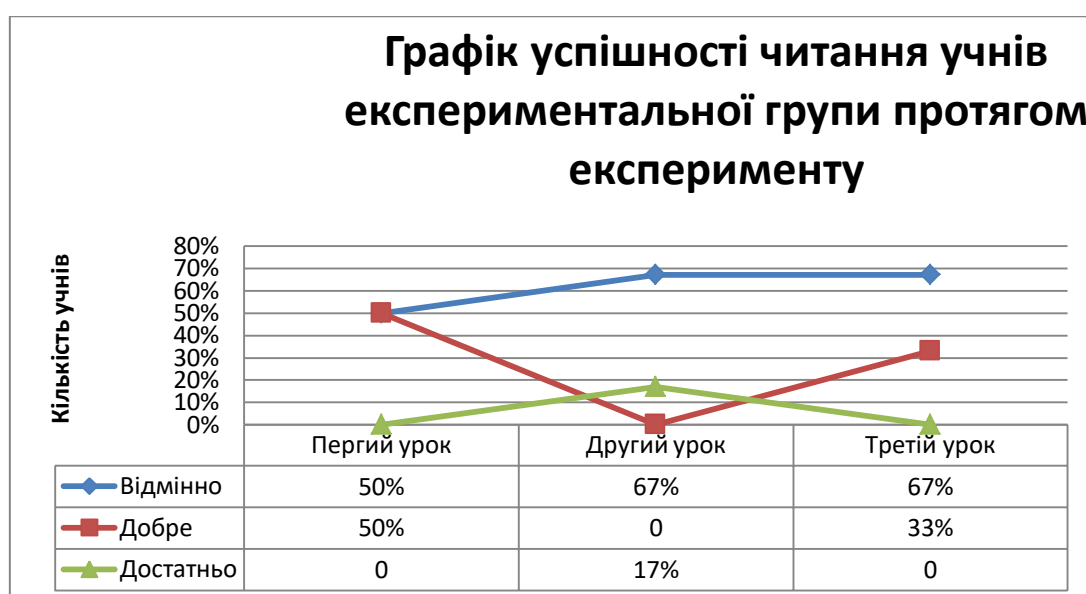

Рис. 2.18 Графік успішності читання учнів протягом експерименту

Учні контрольної групи показали наступні результати. На першому уроці оцінку відмінно за читання отримали 29% учнів, а на останньому – 50%, отож прогрес складає 21%. Кількість оцінок достатнього рівня, навпаки, зменшилась, а точніше, взагалі зникла – з 14% до 0%.

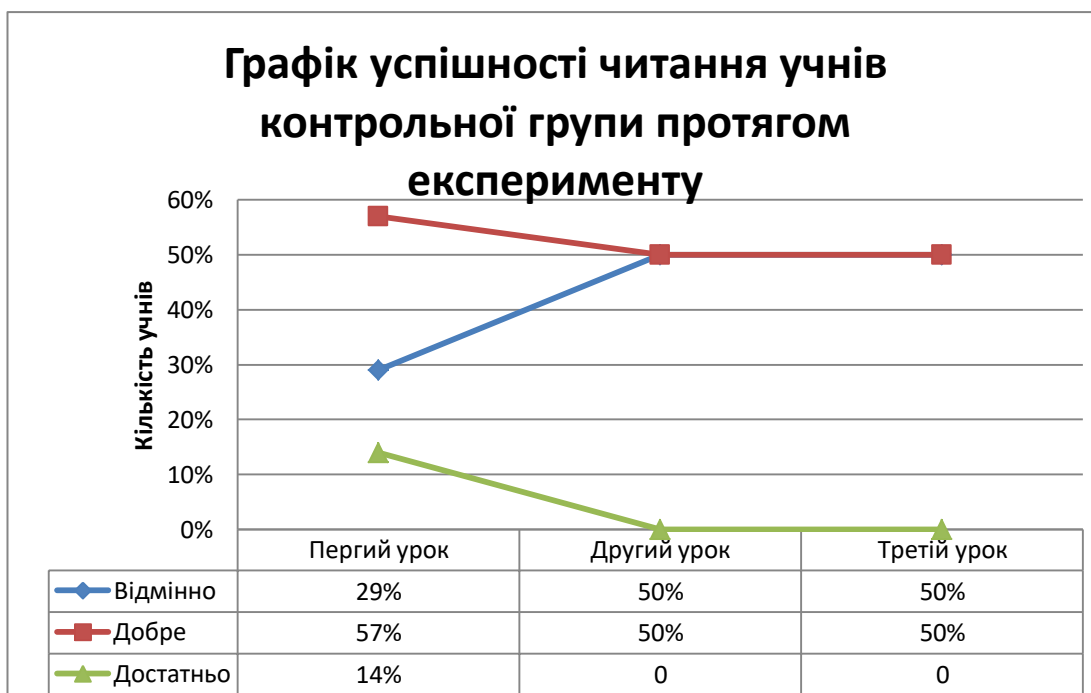

Рис. 2.19 Графік успішності читання контрольної групи протягом експерименту

Зростання кількості відмінних оцінок на 21 відсоток зумовлене, перш за все духом суперництва. Те, що учні були розділені на команди, спонукало контрольну групу до стараннішої підготовки, як наслідок – такий результат. Отож, можна зробити висновок, що способів заохочення дітей до навчання є багато, це не лише використання мультимедії. Однак, той факт, що дослідження в експериментальній групі закінчилось на показникові високих оцінок в 67%, А в контрольній – 50%, говорить про те, що такий спосіб заохочення дітей до вивчення мови, як використання мультимедійних технологій, є дійсно високоефективним.

Беручи активну участь в дискусіях, учні експериментальної групи отримали 50 % оцінок високого рівня вже на першому уроці – дискусії. До останнього, ця цифра склала 67%, тобто зросла на 17%. На середньому рівні почала і закінчила однакова кількість учнів, що складає відповідно 33% на початку і кінець експерименту. А учень, що мав достатній рівень на першому уроці, до останнього уже мав оцінку середнього рівня.

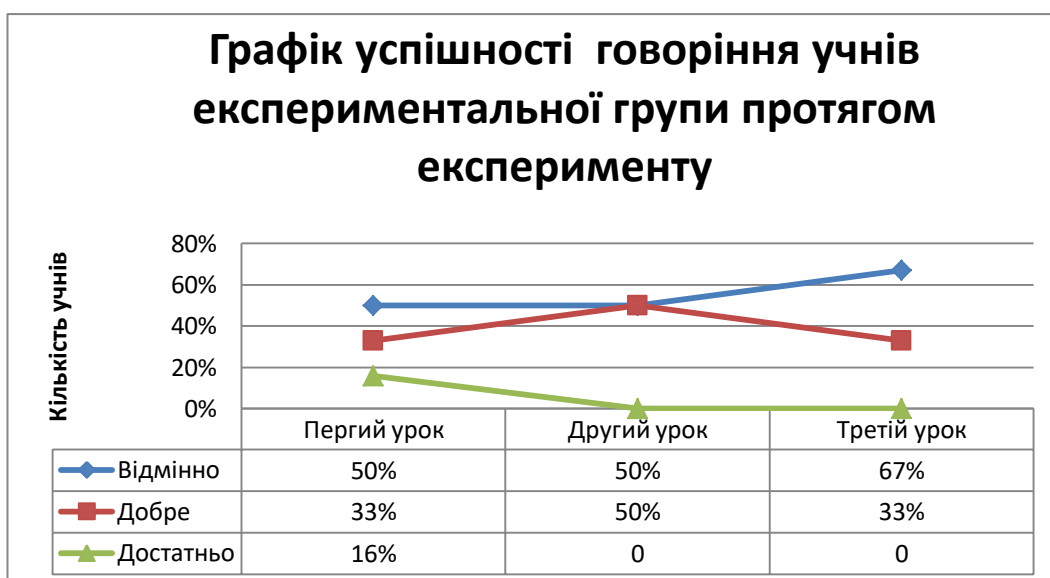

Табл. 2.20 Графік успішності говоріння учнів експериментальної групи протягом експерименту

Контрольна група також покращила показники. Показник відмінних оцінок збільшився з 19% до 50 %, тобто, загалом, на 31%. Оцінки середнього рівня на початку склали 67%, а в кінці експерименту – 33%. Щоправда, точний прогрес визначити неможливо, тому що 1 учень був відсутній останнього уроку.

Однак, можна побачити, що контрольна група закінчила експеримент на показникові 50% відмінних оцінок, а в експериментальній групі він складає 67%. Отож, перша група показала на 17 % кращий результат.

Загалом, спостереження і порівняльний аналіз результатів навчання в групах, де застосовували і не застосовувались мультимедійні технології, показали, що за їх застосування, учні демонструють більш високий ступінь залученості в навчальний процес. Їх використання сприяє підвищенню ефективності оволодіння іноземною мовою.

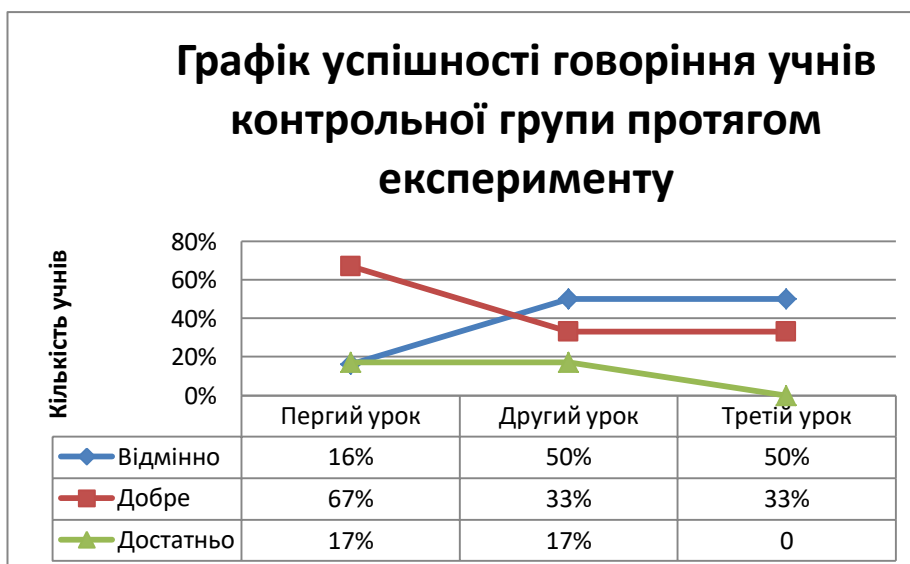

Рис. 2.21 Графік успішності говоріння учнів експериментальної групи
протягом експерименту

Хоча, варто зазначити, що така організація роботи є не єдиним засобом підвищення результативності навчальної праці школярів, адже в групі, де мультимедія не застосовувалась результати протягом дослідження також покращились. Це буллі було спричинене тим що учні були поділені на команди та змагались протягом експерименту.

Однак, той факт, що успішність і читання і говоріння експериментальної групи на кінець експерименту склала 67%, а контрольної групи 50%, говорить про те, що використання мультимедії є методом ефективнішим.

Окрім того, анкетування, яке проводилось до і після експерименту показує, що в першій групі зацікавлених стало вже 5 дітей, 1 не визначився (тобто 2 учні змінили свою думку). В другій – зацікавленими стало 4, а 2 – не визначились (1 змінив свою думку).

Загальне анкетування після експерименту цілої групи показало, що 80% учнів відзначають, що уроки із застосуванням мультимедії є набагато цікавішими.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Другий розділ присвячений дослідженню ефективності використання Інтернет-ресурсів у навчанні лексики на уроках англійської мови на старшому ступені навчання загальноосвітньої школи.

Експериментальне дослідження проводилось на базі загальноосвітньої школи-гімназії № 30 ім. Тараса Шевченка міста Вінниці в 10 класі.

Результати проведеного експериментального дослідження вказують на те, що використання Інтернет-ресурсів з подальшою мультимедійною презентацією навчального матеріалу на уроках є ефективним у навчанні лексики англійської мови. За 3 тижні роботи, що вміщали 9 уроків, ефективність експериментальної групи зросла на 17 % та склала 67%, в той час, коли контрольної групи цей показник на кінець експерименту склав 50%.

Проведене дослідження показало, що презентації в програмі PowerPoint урізноманітнюють класно-урочну навчання та зацікавлюють дітей у вивченні англійської мови. Перевага мультимедійних презентацій PowerPoint перед іншими засобами мультимедії в тому, що вона легка в створенні та вже знайома учням. Крім того, створення презентацій в якості домашнього завдання самими учнями є хорошим поштовхом до самостійної дослідницької діяльності та легшому засвоєнню лексичних одиниць.

Систематичне використання Інтернет-ресурсів робить істотний вплив на розвиток учня. Так, наше дослідження показало, що ефективність роботи учнів, експериментальної групи, які використовують в навчанні засоби мультимедії та Інтернет-ресурси вища, ніж в учнів, які їх не використовували. Крім того, перші, після експерименту, зацікавили англійською мовою ще сильніше.

ЗАГАЛЬНІ ВИНОВКИ

У ході дослідницької роботи здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано новий підхід до вирішення важливого й актуального завдання, що полягає у розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності використання Інтернет-ресурсів у навчанні лексики на уроках англійської мови старшого ступеня навчання. На основі узагальнення результатів дослідження сформульовано такі висновки:

1. З'ясовано стан розробленості досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі та освітній практиці, розкрито сутність основних понять дослідження.

Проведений аналіз вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури свідчить, що всесвітня мережа Інтернет є інтерактивною формою вираження навчальної інформації, а Інтернет-ресурси – актуальним джерелом збору інформації на сьогоднішній день.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури показав, що, відкриваючи учням доступ до Інтернет-ресурсів, надаються нові можливості для творчості, знаходження і закріплення нових навичків, дозволяють реалізувати нові форми і методи навчання, що, безумовно, позитивно відображається на ефективності навчання.

2. Досліджено особливості використання мультимедійних засобів навчання та їх роль у вивченні англійської мови.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що використання мультимедіа, аудіо- і відеокomпонентів в разі підвищується наочність представлення матеріалу на уроці, адже вона допомагає активізувати різні органи чуття на уроці, що є її безумовною перевагою.

Наразі є кілька популярних мультимедіа продуктів, що використовуються учителями на уроках англійської мови. Залежно від поставлених завдань, теми, індивідуальних особливостей учнів можна обрати найбільш зручний та доречний для того чи іншого уроку.

Найпопулярнішим є комп'ютерна презентація, створена в програмному середовищі PowerPoint, є по своїй суті послідовністю слайдів, що містять мультимедійні об'єкти (музику, мультиплікацію і відеофрагменти). Це потужний та унікальний засіб для формування в учнів вмінь виступати перед аудиторією, коротко формулювати свою думку, структурувати свою доповідь, використовуючи різні мультимедійні засоби і можливості (зображення, звукозаписи, відеофільми, гіперпосилання на інші веб-сайти або файли) для ілюстрування ідеї, гіпотези, висновків. В учнів формуються навички стисло, чітко, зручно для ефективної інтерпретації представити результати досліджень за допомогою вдало підібраних діаграм і графіків, а також відбирати найяскравіші переконливі факти для демонстрування думок, ідей.

3. Проаналізовано особливості використання навчальних мультимедійних презентацій.

Більшість науковців поділяють мультимедійні презентації на статичні та інтерактивні. Проте створення статичних презентацій є малоефективним, їх цілком можуть замінити традиційні плакати. Якщо ж слайд містить динамічні фрагменти, що полегшують роботу вчителя і підвищують ефективність процесу засвоєння нових знань учнями, то їх присутність на уроці в такому разі є цілком виправданою.

Динамічні елементи на слайдах підвищують наочність, сприяють кращому розумінню та запам'ятовуванню навчального матеріалу. Створення презентацій з такими фрагментами є зручнішим за допомогою більш складних та сучасних програмних засобів.

За кількістю учнів, які розробляють мультимедійні проєзентації, можна виділити індивідуальні, групові і класні презентації.

Головними перевагами використання навчальних презентацій у навчальному процесі є:

- інтерактивність
- підвищена ефективність сприйняття.

- концентрація уваги;
- включення всіх видів пам'яті: зорової, слуховий, моторної, асоціативної;
- більш швидке і глибоке сприйняття викладеного матеріалу;
- підвищення інтересу до вивчення предмета;
- зростання мотивації до навчання.

Ми дійшли висновку, що використання Microsoft PowerPoint вносить необхідну новизну в плани уроків та посилює мотивацію учнів тільки в тому випадку, коли вчитель грамотно поєднує ресурси програми відповідно до навчального плану.

4. Експериментально перевірена ефективність використання Інтернет-ресурсів у навчанні лексики на уроках англійської мови у старшій школі.

Результати проведеного експериментального дослідження вказують на те, що використання Інтернет-ресурсів на уроках є ефективним у навчанні лексики англійської мови. За 3 тижні роботи, що вміщали 9 уроків, ефективність експериментальної групи зросла на 17 % та склала 67%, в той час, коли контрольної групи цей показник на кінець експерименту склав 50%.

Таким чином, мета була досягнута, а завдання вирішені. Гіпотеза, яка була нами висунута, про те, що використання Інтернет-ресурсів буде сприяти засвоєнню лексики на уроці англійської мови, підтвердилася.

SUMMARY

The rapid increase of educational material with the simultaneous tendency of reducing the time for its study requires intensification of the learning process. It requires searching for effective ways of organizing and managing the learning process, the means of controlling the level of knowledge acquisition and other ways to improve the efficiency of education. Today the source of such reserves can be used in the process of computer training as well as using the Internet resources.

This research paper explores the development of English language skills by means of the Internet during the process of teaching vocabulary in the high school.

The purpose of the scientific research is to substantiate theoretically and verify experimentally the effectiveness of the use of Internet in English lessons in high school.

To achieve this goal it was expected to solve the following tasks:

- to consider the psychological and pedagogical aspects of educational work with the Internet.
- to explore the peculiarities of using multimedia learning tools and their role in learning English.
- to analyze the features of the use of educational multimedia presentations.
- experimentally test the effectiveness of using the Internet in English lessons in high school.

The object of the study is teaching English at the senior level of secondary education.

The subject of the study is the use of Internet resources in English lessons by senior school students.

In the first chapter the state of development of the studied problem in psychological and pedagogical literature and educational practice, the essence of the basic concepts of the research is revealed.

The analysis of psychological and pedagogical literature shows that the World Wide Web is an interactive form of expression of educational information,

and Internet resources are an actual source of information gathering today. The analysis of literature has shown that the use of multimedia, audio and video components increases the visibility of the presentation of the material in a class, because it helps to activate different senses in the classroom, which is its unconditional advantage.

There are currently a few popular multimedia products used by teachers in English lessons. Depending on the tasks, the themes, the individual characteristics of students, a teacher can choose the most convenient and appropriate for a particular lesson.

The most popular computer presentation, created in the PowerPoint software environment, is essentially a sequence of slides containing multimedia objects (music, animations, and video clips). It is a powerful and unique tool for building up students' ability to speak to the audience, briefly formulate their thoughts, structure their report using a variety of multimedia and features (images, sound recordings, videos, hyperlinks to other websites or files) to illustrate an idea, hypothesis, conclusions. Students develop skills in a concise, clear, convenient way for effective interpretation to present research results using well-selected charts and graphs, as well as select the most striking convincing facts for the presentation of ideas and ideas.

The results of the pedagogical experiment indicate that the use of Internet resources in teaching English vocabulary is effective in the educational process in high school.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонов В. М. Вимоги до створення електронного підручника (на основі досвіду викладання історії) / В.М. Антонов, Л. О. Думан // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2004 . — №6. — С. 27-30.
2. Баханов К. О. Організація особистісно-орієнтованого навчання: Порадник молодого вчителя. Посібник. / КО. Баханов. — Х.: Вид. група "Основа", 2008. — 159с.
3. Беляков Е. В. Подготовка и использование презентаций в учебном процессе [Електронний ресурс] / Е. В. Беляков. — Режим доступу : belyk5.narod.ra/Tresent.htm.
4. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно- ориентированного обучения / П.В. Беспалов // Педагогика. — 2003. — № 4. — С.45-50
5. Биков В.Ю., Руденко В.Д. Системы управління інформаційними базами даних в освіті: Навчальний посібник: – К.: ВІПОЛ, 1996. – 287 с.
6. Бондаровська В.М. Діти та нові інформаційні технології: позитивні та негативні наслідки нової культури людського життя // Інформатика та комп'ютерно орієнтовані технології навчання: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: Педагогічна думка, 2001.
7. Буров А.М., Яременко Е.Г., Соколов С.М., Лукиных Н.В., Орлов А.М., Монетов В.М. Язык мультимедиа. Эволюция экрана и аудиовизуального мышления. ВГИК, 2012..
8. Васильчук М.В., Медвідь М.К., СачковЛ.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. — К.: Фенікс, 2000. – 896 с.
9. Вембер В.П. Що слід враховувати під час структурування навчального матеріалу в електронних підручниках / В. П. Вембер // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2007. — № 4. — С. 38-42

10. Вовковінська Н.В. Як створити комп'ютерну презентацію: посібник / Н.Вовковінська, С. Литвинова. — К. : Шкільний світ, 2009. — 128с.

11. Войтко С.А. Об использовании информационно-коммуникационных технологий на уроках английского языка // Интернет- журнал Фестиваль педагогических идей «Открытый урок», 2004 -2005. <http://festival.1september.ru/articles/415914/>

12. Волинський В.П. Використання відеоінформації як засобу навчання / В.П.Волинський, Ні. Головка // Педагогіка і психологія. — 1995. — № 3. — С. 71-76.

13. Гаєвський Б.А. Основи управління: Навчальний посібник. — К.: МАУП, 1997. — С. 56.

14. Гороль П.К., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л., Шестопалюк О.В. Сучасні інформаційні засоби навчання. — Вінниця: ВДПУ імені М.Коцюбинського, 2004. — 535 с., с. 8.

15. Грицька Т.С. Етапи формування та види інформаційних компетентностей учнів / Т.С. Грицька // Компютер у школі та сім'ї. — 2010. — № 1. — С.41-43

16. Гуменюк В.В. Інформаційне забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом: Автореферат дис. ... канд. пед. наук: 31.05.01. / ЩШО.–К., 2001.

17. Гуревич Р. С. Застосування мультимедійних засобів навчання та глобальних інформаційних мереж у наукових дослідженнях : посібник / Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, Л.С. Шевченко. — Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2004. — 135 с.

18. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: [навч. посібн. для студентів педагог. ВНЗ і слухачів інстит. післядипл. освіти] / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. — Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2004. — 365 с.

19. Данилова О. Мультимедіа власноруч: текст, графіка, аудіо, анімація, відео / О. Данилова, В. Манако, Д. Манако. — К. : Вид. дім "Шкіл. світ": Вид. Л. Галіцина, 2006. — 120 с.
20. Дементієвська Н.П. Проектування, створення та використання навчальних мультимедійних презентацій як засобу розвитку мислення учнів [Електронний ресурс] / Н. П. Дементієвська, Н. В. Морзе // Інформаційні технології і засоби навчання. Електронне наукове фахове видання. — 2007. — № 1 (2). — Режим доступу : ime.edu-ua.net/em2/emg.html.
21. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології та їх роль в освітньому процесі / С.Дишлева // Режим доступу: osvita.ua/school/technol/68
22. Дмитренко Г.А. та ін. Цільове управління: вимірювані результативності учнів і педагогів: Навч.-метод. посібник. – К.: УПККО, 1996.
23. Забродська Л.М. Інформатизація закладів освіти, як актуальна проблема / Зміст і технології шкільної освіти. Матеріали звітної наукової конф. — Педагогічна думка, 2000. – С. 91–93.
24. Забродська Л.М. Інформаційні технології навчання та управління. – Л.: Шлях, 2001. – 86 с.
25. Завізена Н. Комп'ютеризація освіти в психолого-педагогічній літературі // Рідна школа.-1999.-№7-8.-С.59-63
26. Задорожній М.І. Інформаційні технології навчання в загальноосвітній школі // Комп'ютерне моделювання та інформаційні технології в освітній діяльності: Збірник наукових праць. — Кривий Ріг: Видавничий відділ КДПУ,1999.- С.158-168
27. Закон України “Про загальну середню освіту” // Законодавчі акти України з питань освіти: За станом на 1 квітня 2004 року / Верховна Рада України; Комітет з питань науки і освіти / І. Р. Юхновський (ред.-упоряд.). Офіційне видання. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – С. 21-52.

28. Згуровський М.З., Панкратов НД. Проблеми и тенденции развития информационных технологий образований в Украине // Вестник – МАНВШЗ (9). – М., 1999. – С. 122–131.

29. Иванова Е. О. Использование Интернет-ресурсов в образовательных целях (на основе анализа зарубежного опыта) [Электронный ресурс] — Режим доступа: gpntb.ru/win/inter-events/crimea2001/tom/sem1/Doc31.HTML

30. Імбер В. І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Імбер Вікторія Іванівна. – Вінниця, 2008. – 238с.

31. Казаков Ю.М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / Ю. М. Казаков. – Луганськ, 2007. – 20с., с. 9-19.

32. Калініна Л.М. Теоретичні основи інформаційного управління закладом освіти // Наступність у навчанні інформатики майбутніх учителів початкової школи в умовах ступеневої вищої освіти: Збірник науково-практичного семінару (м.Хмельницький, 29–30 квітня 2002 року). – К.: Інститут педагогіки. – 2002. – 102 с.

33. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – Киев: ПАН–ЛТД, 1994.

34. Коменський, Я.А. "Велика дидактика". - Вибрані педагогічні твори / Я.А. Коменський. - М. : Уч.пед.іздат., 1955.

35. Комаров Ю.С. Мультимедийный урок: проблема эффективности [Электронный ресурс] / Ю.С. Комаров. — Режим доступа : it-n.ru/Attachment.aspx?Id=579.

36. Лактіонов О. Б. Мультимедіа — новий напрям комп'ютеризації освіти / О. Б. Лактіонов // Рідна школа. — 1993. — № 3. — С. 25—34

37. Лапінський В. В. Робота з мультимедійною дошкою [Текст] : навчально-методичний посібник / упоряд. В. В. Лапінський. — Київ : Шкільний світ, 2008. — 112 с.

38. Литвиненко О.О. Мультимедійне середовище: сутність та структура [Електронний ресурс] / О.О. Литвиненко. — Режим доступу: nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/VKhDAK/2011_32/V32-2-15.pdf

39. Литвинова С.Г. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя-предметника / С. Г. Литвинова / [Електронний ресурс] -Режим доступу: nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/content/08lsgtso.htm

40. Лячина С. Информационные и коммуникативные технологии в школе // Народное образование. — 2000. — №7. — С.35-47

41. Максименко І. Мультимедійна засоби навчання у навчальному процесі. мови / І. Максименко // Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі: тези доповідей та повідомлень наукової конференції викладачів та студентів факультету іноземних мов; випуск 21 [20 квітня 2017 р.] / гол.ред.: Ямчинська Т.І.; – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2017. – 340 с. – С. 173-176.

42. Максименко І. Мультимедійні засоби навчання на уроках іноземної мови у школі / І. Максименко // Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / Гол.ред. Ямчинська Т.І. – 26-27 квітня 2017 р. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 272 с. – С. 199-201.

43. Максименко І. Застосування мультимедійної дошки на уроці англійської мови / І. Максименко // МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: інтеграційні тенденції в сучасному світі // Матеріали XV міжнародної студентської інтернет-конференції (Вінниця, 23-24 листопада 2017 року) / гол. ред. Ямчинська Т. І. – Вінниця : ФОП Тарнашинський О.В. – 258 с. – С. 57-59.

44. Максименко І. Особливості використання інформаційних технологій на уроках англійської мови / І. Максименко // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів. Випуск 3 [14 грудня 2017 р.] / гол.ред. Т.І. Ямчинська. – Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2017. – 360 с. – С. 307-309.

45. Морзе Н. Використання електронного підручника за умов класно-урочної системи навчання / Н.Морзе, В.Вембер // Компютер у школі та сім'ї. — 2008. — №7. — С. 25-30

46. Мультимедіа та мультимедійні системи: Конспект лекцій для студентів спеціальності „Програмне забезпечення автоматизованих систем. / Уклад. С. С. Забара, О. П. Цурін. – К.: Видавництво Університету „Україна”, 2003 – 154 с., с. 48.

47. Національна доктрина розвитку освіти від 17.04.2002 р. № 347 / 2002. 344

48. Ніколаєва С.Ю.Сучасна технологія навчання іноземного матеріалу в середніх навчальних закладах. - К.: Ленвіт, 1996.

49. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. — К. : Просвіта, 2000. — 367 с.

50. Обрізан К.М. Вимоги до комп'ютерних тестових систем // Інформатизація освіти України: стан, проблеми, перспективи: 36. наук. пр. – Херсон, 2003. – 173 с.

51. Осин А. Мультимедиа в образовании / А. Осин // Шкільна бібліотека плюс. – 2005. – № 9. – С. 11-24., с

52. Пінчук О. Проблема визначення мультимедіа в освіті: технологічний аспект / О. Пінчук // Нові технології навчання. –К., 2007. – Вип. 46. - 55 с.

53. Подзигун О.А. Застосування інформаційних технологій у навчанні іншомовного професійного спілкування майбутніх педагогів / О.А. Подзигун // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики

навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / Зб. наук. пр. – Випуск 45 / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма “Планер”, 2016. – С.368-372.

54. Подзигун О.А. Педагогічні умови застосування інформаційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Подзигун Олена Анатоліївна. – Вінниця, 2009. – 209 с.

55. Пичугина А. Использование Интернет — технологий в учебном процессе. [Електронний ресурс] / А. Пичулина. — Режим доступу: nsportal.ru/npo-spo/obrazovanie-i-pedagogika/library/ispolzovanie-internet-tehnologiy-v-uchebnom-processe

56. Полянський П. Про переваги і вразливі місця електронних підручників [Електронний ресурс] / П.Полянський. — Режим доступу : osvita.ua/school/school_today/16840/

57. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посіб. — К.: Видавництво А.С.К., 2004. — 192 с.

58. Практическая психология для педагогов и родителей / Тутушкина М.К., Хвостиченко Т.Б. и др. – Изд-во “Дидактика Плюс”, 2000. – 352 с.

59. Проценко Г. О. Веб 2.0 — нові можливості Інтернету / Г.О. Проценко // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2007. — № 6. — С 15-18

60. Селеменов С. В. Развивающая наглядность / С. В. Селеменов // Образование в современной школе. — 2003. — № 12. — С. 27-36

61. Семенюк Н.В., Дорошенко Ю.О. Програмно-методичний комплект з англійської мови// Проблеми сучасного підручника: 36. наук. праць. —К.: Педагогічна думка, 2003. – Вип. 3. –344 с.

62. Суховірський О.В. Передумови використання комп'ютерної техніки в початковій школі: Навчальний посібник. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, 2003. – 24 с.

63. Тарасенко О. Роздуми про нагальність застосування інноваційно-інформаційних технологій в освіті / О. Тарасенко // *Історія України*. — 2007. — №39. — С. 8-12
64. Теорія і практика запровадження компетентнісного підходу до навчання англійської в школі: Колективна монографія / К.Баханов, С.Баханова, О.Барнінець, Н.Венцева, О.Гуренко, Д.Десятов, Г.Кашкар'юв,
65. Трудобець О. Microsoft PowerPoint як інструментальне середовище вчителя // *Історія та правознавство*. — 2006. — №5. — С.25-27
66. Трудобець О. А. Використання технології презентацій в практичній роботі шкільного вчителя / О.А. Трудобець, Ю.Н. Чебослаєв // *Історія та правознавство*. — 2005. — № 25. — С. 19-21.
67. Щолька Н.С. Гігієнічні принципи збереження здоров'я молодших школярів при систематичному навчанні на персональних комп'ютерах // *Інформатика та комп'ютерно орієнтовані технології навчання: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції*. — К.: Педагогічна думка, 2001.
68. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания. / Константин Дмитриевич Ушинский. — СПб, 1901.
69. Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога : [зб. наук. праць] / Кам'янець-Подільський держ. ун-т / В. М. Федорчук (відп. ред.). — Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. — 208 с.
70. Фридман Л.М. Мотивация учения и ее воспитание у школьников / Науч.-исслед. ин-т общей педагогической психологии АПН СССР. М.: Педагогика, 1983. - 64с.
71. Шерстюк О., Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // *Іноземні мови*. - 2001. - №3. - с.49 - 56.
72. Шехтер Т.Е. Искусство мультимедиа. Мультимедиа и техника. СПб., 2010

73. Шлыкова О.В. Культура мультимедиа. Уч. пособие для студентов/МГУКИ. М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004.
74. Щанникова Л. М. Особливості застосування мультимедійних технологій на уроках іноземної мови на початковому рівні навчання [Електронний ресурс] / Л. М. Щаннікова. — Режим доступу :<http://www.confcontact.com/2009specpr/shanni.htm>].
75. Ястребов Л.И. Классификация презентаций [Електронний ресурс] / Л. И. Ястребов. — Режим доступу: openclass.ru/sites/default/files/33-7.doc
76. Rogers C.R. Freedom to Learn / C.R. Rogers, H.J. Freiberg. — Columbus, OH: Merrill/Macmillan, 1994. — 274 p.
77. Schank R.C. Engines and New Media [Електронний ресурс] / R.C. Schank. — Режим доступу: http://www.ils.nwu.edu/~e_for_c/nodes.htm.
78. Sherman G.A. Review of Computers as Tutors: Solving the Crisis in Education [Електронний ресурс] / G.A. Sherman. — Режим доступу: <http://www.olam.ed.asu.edu/epaa/v4n16.htm>.
79. Teaching English British Council BBC [Электронный ресурс]. — Режимдоступа :<http://www.teachingenglish.org.uk/>
80. Tiffin J. In search of the virtual class: Education in an information society / J. Tiffin. — London-New York: Routledge, 1995. — 208 p.
81. Toffler A. The third wave [Електронний ресурс] / A. Toffler. — Режим доступу: <http://www.scholar.urs.ac.htm>.
82. Warschauer M. Computers and language learning: An overview / M. Warschauer, D. Healey // Language Teaching. — 1998. — № 31. — P. 57–71.
83. Weise E. Society Grappling with Info Overload Us Today / E. Weise. — 2000. — Oct. 19. — P. 49.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета

---

1. Чи зацікавлений ти у вивченні англійської мови?

А. Так, зацікавлений.

Б. Ні, не зацікавлений.

В. Складно відповісти

2. З якими труднощами ти стикаєшся при вивченні англійської мови?

А. Бувають труднощі при ознайомленні з новою темою

Б. Стикаюся з великими труднощами

В. Англійська (зокрема і граматики) дається легко

**Фрагмент уроку з теми
“British teenagers’ opinions of their schools”**

6 Read the *British teenagers’ opinions of their schools*. Compare them with your own opinions.

Martin: What makes me mad is teachers who think that boys are cleverer in Maths and Science subjects.

Jenny: Everything would be OK if we didn't have grades, tests and reports all the time, if there was less pressure.

Janet: Most lessons are boring. Sometimes I just have to doodle on my desk or write letters. Otherwise I'd fall asleep.

Gary: It's always the teacher who decides what we're going to do. What we need is more democracy.

Carol: I'd like school better if I could talk whenever I like. Normally just have to be quiet, listen and nod our heads.

Steve: So far I haven't learned much to help me in later life. What's the point of doing art, music and maths, for example?

Carol: We can't do without school. School is not a place for fun like discos.

CHOOSE TRUE OR FALSE

Jenny doesn't think boys are cleverer in Math.

Martin thinks grades are useful.

Janet thinks lessons are boring

Gary thinks democracy is dangerous.

Carol doesn't like to be quiet

Steve thinks art is useless .

School is fun	
---------------	--

Write down the most important facts about English teenagers' opinions of their schools

1
2.
3
4
5

Write down positive and negative features of English Schooling

Pros	Cons

**Фрагмент уроку з теми
“Ukrainian teenagers’ opinions of their schools”**

Schooling in Ukraine

As a rule, schooling begins at the age of 6.

The Ukrainian educational system is organised into four levels: primary, secondary, higher and post-secondary education.

General secondary education is ... . Post-secondary education is ... in different ways. Primary and secondary school has three stages: ..., basic and senior.

Primary school comprises ... 1 to 4. Grades 5-9 are usually referred to as '...school', while 10-12 are '... school'. Students usually study in the same school building throughout their primary and secondary education. Primary ... lasts 4 years and basic school 5.

The middle school ... varies slightly between schools. There are then 3 profile years.

New types of schools appeared: gymnasiums, lycees and ... schools.

Post secondary education is ... by vocational training schools, universities and institutes. Higher education gives different qualifications: ... specialist (Bachelor's), specialist and Master's Degree. Higher education is either state funded or private. Ukraine cooperates with more than 50 international ... organisations.

basic
private
junior
schooling
available
provided
senior
compulsory
educational
primary
curriculum
grades

1. When do children go to school in Ukraine?

- A) at the age of 6
- B) at the age of 4
- C) at the age of 7
- D) at the age of 8

2. General secondary education is

- A) Compulsory
- B) difficult
- C) additional
- D) expensive

3. 1-4grades is a

- A) Primary school

Write down positive and negative features of Schooling in Ukraine

Pros	Cons

Фрагмент уроку з теми “American schools”

American Schools

Americans have always aimed for equal (1) b in education. Americans spend six years in (2) ... school, four or six years in (3) ... or high school. At the end of every school year the pupil (4) ... . If he doesn't (5) ... , he has to repeat a year once more. If he (6) ... , he goes into the next class. School (7) ... is free.

At more (8) ... level pupils can choose some subjects. Pupils take an active part in (9) ... activity. Many different sports are also (10) ... .

At the end of their time at school, most students get a (11) ... school diploma. If they want to go to college, they (12) ... college admission tests. Teaching in the country is usually very informal. Students often work together in groups and go to the teacher only when they do (13) ... .

1	a) abilities	b) opportunities	c) success
2	a) infant	b) nursery	c) elementary
3	a) secondary	b) primary	c) junior
4	a) writes a composition	b) learns a poem	c) takes a test
5	a) behave well	b) do well	c) pay for school
6	a) pays for school	b) behaves well	c) does well
7	a) education	b) books	c) subjects
8	a) successful	b) advanced	c) fundamental
9	a) class	b) school	c) extracurricular
10	a) obligatory	b) available	c) equal
11	a) high	b) secondary	c) primary
12	a) go	b) take	c) make
13	a) grammar tasks	b) their homework	c) need help

Write down positive and negative features of American Schooling

Pros	Cons

Популярні англomовні безкоштовні електронні бібліотеки

Назва сайту	Адреса в Інтернеті	Примітка
Online Books Page	www.onlinebooks.library.upenn.edu	Електронна бібліотека Пенсильванського університету, налічує більш ніж 30 тисяч книг.
Project Gutenberg	www.gutenberg.org	На сайті знаходиться 25 тисяч книг світової літератури та близько 100 тисяч статей.
Questa	www.questa.com	Ресурс для студентів і письменників, що містить близько 5 тисяч рідкісних і класичних книг
Classic Book Library	www.classicbook.info	Розміщено твори світової класики – від дитячої літератури до наукової фантастики.
Full Books Page	www.fullbooks.com	Містить тисячі книг з різної тематики та посиланнями на інші мережеві бібліотеки.
Internet Public Library	www.ipl.org	Сайт, який спеціально розроблений для пошуку журналів і газет.
Classic Reader	www.authorama.com	Сайт спеціалізується на класичній літературі та містить більше 4 тисячі книг.
Authorama	www.authorama.com	Он-лайн бібліотека з великим вибором авторів класичної світової літератури.
Bored	www.bored.com	Сайт містить твори світової літератури різних напрямів.
Audio Books	www.audiobooksforfree.com	Сайт безкоштовних аудіо-книг.
Read Print	www.readprint.com	Розроблено спеціально для студентів, які надають перевагу читанню класичної літератури.